

7/1929/24-46 50031

MŰVÉSZET

SZERKESZTI LYKA KÁROLY
AZ ORSZÁGOS MAGYAR
KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRS.
TÁMOGATÁSÁVAL KIADJA
SINGER ÉS WOLFNER
BUDAPESTEN

XVI. ÉV TÉLI SZÁM 1917.

TARTALOM

SZÖVEG

A téli kiállítás	49	A Műcsarnokból	80
Krónika	54		

KÉPEK

Tatz László: Fialat nő arcképe	46	Halmi Artúr: Majláth Zenke grófnő	74
Skutezky Döme: A virágfestő	50	Rippl Rónai József: Leányfej (Zorka)	75
Szlányi Lajos: Hőotadás a hegyekben	51	Komáromi Kacsz Endre: Tempora mutantur	75
Szamosi Soós Vilmos: Péchy Erzszi színművész	52	Knoopp Imre: Biedermeier-szoba	77
Perlirott Csaba Vilmos: Modelljeim	52	Kató, Kálmán: Mosónók	78
Béla-Vörös Ernő: Leány agyagedényekkel	53	Br. Mednyánszky László: Tél Galiciában	79
Kallós Árpád: Szégyen	53	Koszkol Jenő: Kerti szoba	80
Edvi Illés Aladár: Ismerkedés	54	Orbán Antal: Bajtársak (katonai sereglék)	81
Révész Imre: Folyosón	55	Balló Ede: Férfi arckép	82
Kunwald Cézár: Női arckép	56	Bruck Miksa: A lovagterem	82
Glatz Oszkár: Bujáki csendélet	57	Glatz Wildner Mária: Női arckép	83
Jávor Pál: Alvó nő	58	Kisfaludi Strobl Zsigmond: Zádor István festő képmása	83
Kukán Géza: Bányászerecsétfenségek	59	Farkas Béla: Amazon	84
Udvary Géza: A nászajándék	60	Körösfői K. Aladár: A tölgyfa	85
Réti István: Kiss József arcképe	61	Magyar-Mannheimer Gusztáv: Tivoli	86
Várady Gyula: Sárga udvar	62	Bárány Ferenc: Női arckép	86
Kosztka József: Kukoriczatörők	63	Berkes Antal: Bohémek	87
Burghardt Rezső: Beczkói Biró Gyula építész	64	Márton Ferenc: Pro sicilia	88
Iványi-Grünwald Béla: Kecskeméti park	65	Kümmerle Pál: A világháború ifjú népfőlkeltője	88
Kézdi Kovács László: Karácsonyi álom	66	Mész Frigyes: A reggel	89
Czencz János: Akt	67	Podvinecz Erzsébet: Merengés	89
Kiss Rezső: Gróf Batthyány Gyuláné arcképe	68	Csont Ferenc: Heverő nő	90
Rudnay Gyula: Vízholdó	69	Dobrovité Péter: Doktor János színész arcképe	91
Juszkó Béla: A 30. honvéd gyalogezred főltartja az orosz túlerőt Kirlibabánál	70	Damkó József: Ünnepi pihenés	92
Bosznay István: Mura partján	71	Andréjka József: Pro patria	93
Zádor István: Az eperjesi sz. Miklós templom főltára	72	Martinelli Jenő: Tükör előtt	94
Szilágyi Ferenc: Megjött az apa	73	Medgyessy Ferenc: Fialat anya	95
		Kelety Gusztáv seregléke: Strobl Alajos műve	96

"Relikvia"

akvarell-festékek,
tempera-festékek,
olaj-festékek.
Eilido-árnyalatok,
fény- és szintartó
kátrányfesték-
lakkokból készítve

Egyedüli gyártója

GUNTHER WAGNER
HANNOVER és WIEN X/1

Eredeti festékminták és prospektusok rendelkezésre állanak. Alapítási év 1838. 40 kiüntetés

KREUTLE FERENC

BUDAPEST, IV., KÁROLY-UL., KÖZPONTI
VÁROSHÁZ 11. SZ. BOLT. TELEFON 77-44

Festővásznak, deszkák, kartonok, ecsetek és festőszerek. Gouache, goblín, majolika, porcelán, selyem, üveg és zománcfestékek. Faégető készülékek, mindennemű festendő tárgyak s mintázó kellékekből. Nagy raktár művészeti olaj- és aquarell-festékekből: J. Blockx & fils Vieux-Dieu, Fritz Behrendt München, Lefranc & Co. Paris, Müller Testvérek Budapest, Keimféle normalfestékek München, H. Schmincke és Társa Düsseldorf, Dr. Fr. Schoenfeld & Co. Düsseldorf, Windsor és Newton London

TATZ LÁSZLÓ

A BENKŐ-DIJ

FIATAL NŐ ARCKÉPE

NYERTESE

A TÉLI KIÁLLÍTÁS

A Szépművészeti Múzeum előcsarnokában s három termében nyílt meg a Képzőművészeti Társulat 1917—1918. évi téli kiállítása. A Múcsarnok még mindig hadikórház: művészeink tehát legújabb alkotásaikat megint ezekben a kiállítási célokra éppen nem alkalmas helyiségekben voltak kénytelenek kiállítani. E rossz világítású belsőségek természetesen csökkentik a képek, még inkább a szoborművek hatását, az érdeklődők ezt a kellemetlen körülményt bizonyára megértően fogják számba venni a nagy kiállítási anyag megtekintésénél. Nagy bajt jelent ez a kedvezőtlen helyzet művészeinkre nézve, akik pedig nehéz viszonyok közt valóban serény munkásságuk gyümölcseit egészen más eredménnyel mutathatnák be, ha arra való helyiség állna rendelkezésükre.

A téli kiállítás anyagát a rendezők ezúttal is úgy csoportosították, mint az előző háborús években. A kiállított műtárgyak e nagy soráról némi tájékoztatót adnak az alábbi sorok, amelyeknek nem kritika, hanem általános áttekintés nyújtása a célja.

A legtöbb szobor ezúttal is a Szépművészeti

Múzeum belépőjébe került. Tárgy és anyag dolgában változatos ez a gyűjtemény. Háborús vonatkozású műveket küldött Kiss György és Andréjka József, nagyméretű katonai siremléket Orbán Antal, egyéb siremléktervek vannak itt Horvai Jánostól. Vallásos vonatkozású Damkó József és Margó Edé egy-egy műve, ide sorolható Istók János szent István királya is. Aktokat állított ki a nemrég elhunyt Poroszlay Sándor, aztán Gádor István, Siklódy Lőrinc, Martinelli Jenő, Cser Károly és Murmann József. A többi plasztikai mű képmás vagy azzal rokon tanulmányfej. Ily munkákat láttunk itt Csiszér Jánostól, Kopits Jánostól, Rápolti Lajostól, Zilzer Hajnalkától, Sambugnac Sándortól, Somogyi Sándortól.

Ugyancsak e belépőbe került egy sor grafikai munka. Egy részük rajz, mint Schramm Viktor, Uitz Béla, Pravotinszky Lajos, Egyed Erna, Kron Kara Mihály, Gregersen Hugó művei, de van rézkarc is, Prihoda Istvántól és Uitz Bélától.

A plasztikai művek egy része a többi terembe került. Így az első teremben látható egy sor plakett, amelyeknek szerzői Rubletzky Géza, Csillag István, Fémes Beck Vilmos és Szege Sándor. Képmás-szobrot állított ki Stróbl Alajos, Stróbl Zsigmond, Pongrácz Szigfrid, Szamosi-Soós Vilmos és Körmendi Frimm Jenő. Az

SKUTEZKY DÖME

A VIRÁGFESTŐNŐ

életkép körébe vág Siklódy Lőrincz műve, aktot Margó Ede és Farkas Béla állított ki. A terem többi kiállított műtárgya festmény.

Van köztük néhány kép, amely az idők szignaturáját viseli magán háborús vonatkozások révén. Ilyen Mednyánszky László báró két festménye, a dobai Székely Andornak egy műve. Bednár János is kortörténeti jegyzetet festett, a koronázásról. A népelet köréből vette tárgyát Glatz Oszkár, Koszta József, dobai Székely Andor, Nagy Vilmos, Horthy Béla, a szalón- és polgári élet köréből vette motívumait Feiks Alfréd, Udvarý Géza, Katona Nándor, Berkes Antal és Vajda Zsigmond. Néhány aktot is láttunk itt, szerzőik Szüle Péter, Jávor Pál és Csont Ferenc. Alak-, fej- és portré tanulmányt, arcképet küldött Mednyánszky László báró, Rózsaffy Dézsó, Kölber Dezsó, Hatvany Ferenc báró, Halmi Artúr, Rippl-Rónai József, Kunwald Cézár, Pap Emil, Miesz Frigyes, Zádor István, Réti István, Glatz Oszkár, Jávor Pál, Bednár János. E számos arckép mellé sorakozik az interieurök és tájképek sokasága. Interieur festett Herrer Cézár, Zádor István, Keményffi Jenő, Knopp Imre, Bruck Miksa. A tájképek sorozata nagyon változatos tárgyban, hangu-

latban, előadásban. Téli motívumokat dolgozott fel Abonyi Ernő, Kléh János és Szlányi Lajos, a nyár buja zöldjét Ujváry Ignác, Börtsök Samu, Iványi Grünwald Béla, őszi hangulatot Frecskay Endre. Szélesre fogott vedútát láttunk itt Tolnay Ákostól, Magyar-Mannheimer Gusztávtól, Bosznay Istvántól, városképet, házmotívumot Várady Gyulától, Herrer Cézártól. Sok és sokféle a csendéletkép is. Glatzné Wildner Mária és Romek Árpád virágokat, Gregersen Hugó, Pentelei Molnár János gyümölcsöt, Romek Árpád vadneműt festett. Állatkép egy van ebben a teremben, Glatz Oszkártól.

A második teremben az alakos képek az uralkodók. Aktot állított ki Sambugnac Sándor, Telkessy Valér, Helbing Ferenc, Basch Andor; arcképet s tanulmányfőt Károly Ernő, Kiss Rezső, Gábor Móric, Moldován Béla, Ferenczy Valér, Schramm Viktor, Müller Ágosta, Erdei Viktor, Borúth Andor, Józsa Károly, Semjén Ferenc, Mányai József, Rombay István. Életkép is többféle van. Ily művek szerzői L. Hilberth Irén, Berkes Antal, Knebel Riza, Gulyás János, Pap Emil, ezek mellett háborús vonatkozású műveket láttunk Pravotinszky Lajostól, Sassy Attilától, Schramm Viktortól és Vass Elemértől.

1911. SZLÁNYI LAJOS

HÓOLVADÁS A HEGYKÉBEN

Belsőterek, interieurök világítási hatása érdekelte Boemm Rittát, Keményffy Jenőt, Vitéz Mátyást, Velten Armandot, ez interieurök nagyobb-részt templomok szentélyét, kórusát mutatják. Házak, udvarok, kert- és parkrészek szolgálták motívum gyanánt Pogány Ferenc, Bruck Hermina, Ritter Gyula, Ferenczy Valér, Várady Gyula, Kléh János képeinek. A szorosabb értelemben vett tájkép körébe tartoznak Csikós Anti, Börtsök Samu, Grabowsky Emil, Szigeti Jenő, Bardócz Árpád, Csalány Béla, Mund Hugó művei, a magyar pusztai életet ábrázolja Csuk Jenő. Néhány csendélet zárja le ezt a sort: virágok Pál Franciskától és Ráth Olgától, gyümölcsképek Csik Jolántól és Strobl Zsófiától.

A harmadik teremben is túlnyomó az alakos képek száma. Aktokat Miesz Frigyes, Perlrott Csaba Vilmos, Gábor Móric, Éder Gyula festett, ezek részben nagyobbméretű kompozíciók is. Emellett bőven van arckép is és az ennek körébe sorozható tanulmány, ilyenek például Márton Ferenc, Kada Alajos, Tolnay Ákos, Fejérváry Erzsébet, Dobrovič Péter, Czigány Dezső és Glatz Wildner Mária művei. Az aktot az életképpel köti össze Nagy Vilmos centaur-képe. Az életkép egyébként szintén változatos tárgyú,

ezek sorába tartoznak Kukán Géza, Gy. Sándor József, Révész Imre, Kada Alajos, Tolnay Ákos, L. Hilberth Irén, Czigány Dezső, Csáktornyai Zoltán, Józsa Károly és Kemény Nándor festményei. A háború emléke e teremben sem hagy el minket. Nagy küzdelmeink impressióiból vette motívumát Márton Ferenc, Muzsinszky Nagy Endre, Kemény Nándor és dobai Székely Andor. E művek közt tájképek is vannak, a csataterek emlékei. Idillikusabb vagy legalább is minden háborús vonatkozástól távolálló tájképek is vannak itt. Vedútákat festett Körmendi Frimm Ervin, Frécskay Endre és Laszcallner Oszkár, park- és kertrészleteket Bosznay István és Kandó László, városképet Kóbor Henrik, Wágner Géza, Gy. Sándor József és Pogány Ferenc, nyári motívumot Ferenczy Valér, télit Kóbor Henrik. Egy interieur és egy virágcsendélet egészíti ki e terem képsorát, az előbbinek szerzője Józsa Károly, az utóbbié br. Splényi Erneste.

Az életképek sokasága jellemzi a következő, negyedik termet. Litkei Antal pasztellel, Földes Imre aquarellben ad elő ily témát, az e körből való olajfestmények szerzői: Mihálovits Miklós, Návay Aurél, Kacziány Ödön, Wolff Károly, Pörge Gergely, Jámbor Lajos, Pállya Károly

SZAMOSI
SOÓS VILMOS

PÉCHY ERZSI.
SZINMŰVÉSZNŐ

PERLROTT
CSABA VILMOS

MODELLJEIM

és Rottmann Mozárt. Félig életkép, félig tájkép Pállya Károly, Kató Kálmán, Gergely Imre és Erdőssy Béla egy-egy műve. Az arckép kiadósan van képviselve. Ilyent s rokonfajú műveket küldött Vas Ferencné, Papp Sándor, Podvinecz Erzsébet, Krutsay Ferenc, Pilch Dezső, Czencz János, Gyárfás Jenő, Kazacsay Gerőné, Gerster Károly, Moldvai Krajna János, Rauscher Juliska és Geiger Richárd. Akt kettő van, az egyik Páldy Zoltán, a másik Csermely János műve. Háborús motívumú képet küldött Bardócz Dezső és Körösfői K. Aladár, interieurök világítási hatását tanulmányozta Konek Ida, Koszkol Jenő, Kató Kálmán, csendéletet Molnár Z. János, Klammer Mariska, Murin Vilmos, Komáromi Kacz Endréné, Lakos Alfréd és Borszéky Frigyes. Állatkép csak egy van itt, Rainerné Istvánffy Gabriellától.

Még néhány tájkép következik ebben a teremben. Ezek szerzői Neogrády Antal, Körösfői K. Aladár, Benjamin Hermann, Tury Gyula, Clauder Margit. Miniaturképeket festett Gerritsen Vilmos és Bachmann Károly.

Az ötödik teremben is képviselve van a legtöbb műfaj. Arcképet s rokon tárgyat Kazacsay

Gerőné, Humayer Erzsébet, Bolla Matild, Szuhaneck Oszkár, Merész Gyula, Kallós Árpád, Endrey Sándor és Katonáné Madarász Adeline festett, életképet, alak- és kosztüm-tanulmányt Heller Ödön, Boross Gyula, Kümmerle Pál, Edvi Illésné, Wolff Károly, Vámosyné E. Karola, Peske Géza, életkép- és tájmotívum-kombinációk Pörge Gergely és Mátrai Vilmos festményei; akt csak egy van: Borszéky Frigyesétől. Az interieurt képviselik Borzásy Béla, Edvi Illés Jenő, Skutezky Döme és Gyurkovits Ferenc képei. Csendéletet láttunk Bükkerti Máriától, Opper Magdától, táj- és városképet Pörge Gergelytől, Kézdi Kovács Lászlótól, Dietrich Adolftól, Szász Jenőtől, Nadler Róberttől, Markó Ernőtől, Tury Gyulától, Hegedüs Gézától, Takács Jánostól, Reichl Kálmántól, Garzó Bertalantól, Sándor Bélától, Neogrády Antaltól, Zorkóczy Gyulától és Krón Bélától. E teremben kapott helyet az e hóban elhunyt Holló Barnabás hátrahagyott szoborműve, illetve ennek mintája: Rákóczi Ferenc lovasszobra.

Még egy nagy terem képanyagát, a hatodikét kell áttekintenünk. Ezt néhány szobormű is díszíti: képmás-szobrot állított ki Székely Ká-

BÉLI-
VÖRÖS ERNŐ

LEÁNY
AGYAGEDÉNYEKSEL

KALLÓS ÁRPÁD

SZÉGYEN

roly, Csiszér János és ifj. Vastagh György, plakkettek Esső Erzsébet, kisplasztikát Beszédes László, Damkó József és Medgyessy Ferenc. A többi hely a festőké. A kiállított képek közt háborús vonatkozásánál fogva kortörténeti jellegű Siligai Ferenc, Gimes Lajos, Juszko Béla néhány műve. Békés életképekkel szerepel Béli Vörös Ernő, Rudnay Gyula, Rottmann Mózárt, Spányik Kornél, Nádler Róbert, Komáromi-Kacz Endre, Frank Frigyes, Edvi Illésné, Merész Gyula, Garzó Bertalan. Aktot Kallós Árpád, Merész Gyula, Czencz János, Csermely János és Glatter Gyula festett. Az arckép is jól van képviselve; ilyen láttunk Körösfői K. Aladártól, Balló Edétől, Tatz Lászlótól, Endrey Sándortól, Burghardt Rezsőtől és Kallós Árpádtól. Interieurt — részben egy-két alakkal — állított ki e teremben: Benjamin Herman, Koszkol Jenő, Komáromi-Kacz Endre, Edvi Illés Aladár, Tatz László, dr. Pongrácz Sarolta és Epstein Erzsi. A szabad természetből vette motívumát egy sor más festő, mint Kacziány Ödön, Edvi Illés Jenő, Krutsay Ferenc, Kézdi Kovács László, Frank Frigyes, Neogrady Antal, Pilch Dezső, Madarász Gyula,

Déry Béla, Szász Jenő, Gergely Imre, Csabay Uj Géza és Nagy Lázár, állatképet küldött — részben tájrészletekkel kombinálva — Edvi Illés Aladár, Heyer Artúr, Vastagh Géza és Pilch Dezső. Végül sokféle tárgyú csendélet is került ebbe a terembe. Virágot festett Glatter Gyula, Englerth Emil, Kalicza Erzsébet és Csapó Jenő, gyümölcsöt, edényt s egyéb a tálalóra valót Frank Frigyes és Rubovics Márk. S ezzel végére is értünk áttekintő szemlénknek. A képek egy részét reprodukcióban is közreadjuk. Amennyire a mostani, valóban a háború jegyét felmutató technikai nehézségek megengedték, a kiállításban képviselt művészek sokféle irányát, évjáratát, tárgykörét, technikáját igyekeztünk e képsorozatban megvilágítani. Maguknak a műtárgyaknak fotografálása is sok nehézséggel jár most, reméljük, hogy ezek békésebb idők elkövetkeztével egyszerre megszűnnek s mi bővebb teret juttathatunk a művészek legújabb alkotásai bemutatásának, akik a mostani nehéz viszonyok közt sem szüntek meg egy percre is derekasan munkáikodni egy szebb, békésebb jövő érdekében.

EDVI ILLÉS ALADÁR

ISMERKEDÉS

MEYER

KALIN

LENY

-1150

KRÓNIKA

A kiállítások sorrendjét ott folytatva, ahol mult számunkban abbahagytuk, először arra a kiállításra kell visszatérnünk, amelyet a Könyves Kálmán szalonjában rendezett Orbán Dezső. Április 14-én nyílt meg e kiállítás, amely nagyszabású, kollektív bemutatkozása volt a művésznek. Orbán Dezső a fiatal festőgárda embere, aki annak idején a sok vitát provokált «Nyolcak» művészcsoporthoz tagja volt, hiszen kitartott annak kiállításain. Az új, post-impreszionista törekvés e magyar képviselői közt, nem a szélsőbali helyet foglalta el. A természettel közvetlenebb kapcsolatot tartott, mint társai, viszont az is tagadhatlan, hogy félénkebb volt és tapogatózóbb. Ez azonban kétségkívül összefügg azzal, hogy Orbán Dezső e művészcsoporthoz legfiatalabb tagja volt, ha nem az életkort, hanem a művészi tevékenység éveit számítjuk.

Annak jó néhány esztendeje, amikor még mint a «Nyolcak» tagja állított ki és nem is emlékszünk, hogy egész máig valahol megjelent volna újabb dolgaival. Mostani kiállítása arra vall, hogy Orbán Dezső ezeket az esztendőket eredményesen töltötte, jóllehet a háború

elejétől kezdve katonai szolgálatot is teljesít. Kilencven festménnyel és rajzzal mutatkozott be, bár e munkák közt nem egy volt, amely régebbi dátumu. A művésznek szinte egész fejlődésmenetét demonstrálta e gyűjtemény. Aki végigszemlélte, azzal az impresszióval távozhatott, hogy Orbán Dezső az új törekvésű fiatal festőgárdának, ma még figyelemreméltóbb embere, mint valaha. Jelentős fejlődését egyaránt igazolták kompozíciós képei, rajzai, csendéletei és tájképei, amelyekben dekoratív felfogással, meleg és világító színek ereje hangsúlyozódott.

Ugyanezen a napon, április 14-én a Nemzeti Szalonban is megnyílt egy kiállítás, amely csupa női kéztől festett munkát tartalmazott. A Magyar Képzőművésznők Egyesülete rendezte meg tárlatát, amely fennállása óta kilencedik volt az egyesület életében. A művészeti szezon teljességéhez szinte elmaradhatatlanul tartozik a festőnők céhének ez az évenként ismétlődő kiállítása, amelyen most hetvenötven vetek részt, több mint kétszáz munkával. Különbözőbb szenációkat ezuttal sem nyújtott ugyan a tárlat, de a színvonala művészi komolyság dolgában egyenletesebb volt, a dilettáns elem, bár természetesen jelen volt, azért nem sze-

RÉVÉSZ IMRE

FOLYOSÓN

repelt az elviselhető mértéken túl. Azok közül, akiknek neveit feljegyeztük s akik egyéb tárlatokról is ismerősek, mindenképp F. Boem Rittát említjük meg, Esső Erzsébet plakettjeit, Komáromi Kacz Endréné vízfestményeit, Podvinecz Erzsébet, Glatzné Wildner Mária, Czóbel Margit, Katonáné Mađarász Adél, Müller Ágota és Müller Méla, Pataky Katalin, Undi Mariska, Joachiinné Sebők Margit olajfestésű és grafikus műveit. Külön terebben volt kiállítva Stefánia hercegnő gyűjteménye, mintegy negyven darab virág-csendélet. A gyűjteményt a kritikának elsősorban úgy kellett felfognia, mint jótékony célt szolgáló képeket.

Április 22-én az Ernst-múzeumban nyílt meg a «magyar mesterek negyedik csoportkiállítása.» Az intézet ezzel zárta is művészeti színvonalban komoly és mozgalmas szezonját. E kiállításán műtörténeti anyag keveredett modern festők friss alkotásaival. A történelmi név Than Mór volt és Lotz Károly. Than Mór emlékéért bőséges anyag idézte föl, amely különösen tanulmányokban, különböző kompozíciók első, kisebb fogalmazásában, hozzájuk szolgáló vázlatokban volt gazdag. A közönség a művész oly hagy-

tékát láthatta, amely valósággal bevilágított az elhalt mester-műhelyébe s mindenesetre sokban hozzájárult, hogy a mai nemzedék teljesebben lássa Than Mór — az utóbbi évtizedekben halványulni kezdett — művészi alakját. A fiatalkori Lotz stílusára vall az a tizenhárom festmény, amelyek a Sándor-utcai Ádám-palota szalondíszéi voltak: olajfestmények, de az előadás mód, a rajz, a szerkesztés a falfestőé. Iványi-Grünwald Béla régebbi műveket állított ki, abból az időből valókat, amikor ez az utolsó évtizedben erősen átalakult művész, a színés-naturalizmus híve s egyik magyar harcosa volt. A «Nő piros ruhában», «Anyám», a «Nő zöld ruhában», «Felhős táj» a festő e korszakának jellemző, elite-darabjai közé tartoznak.

Thorma János egyik meglepetése volt a kiállításnak, már azzal is, hogy azon egyáltalában résztvett. Hosszú esztendőök multak ugyanis el azóta, hogy Thorma egy-egy friss művét láthattuk, bár valami tulságos sűrűn sohasem szerepelt a budapesti tárlatokon. Valahányszor azonban megjelent a nyilvánosság előtt, mindig az igazi műértők figyelme irányult rá. E hosszú évek alatt Thorma ott élt, azon a vidéken,

KUNWALD CÉZÁR

NŐI ARCKÉP

amelynek meleg színeiből, levegőjéből, sejtelmes hangulataiból táplálkozik művészete is, s amely modern pikturánk kialakulásában történeti jelentőségű; Nagybányán. Thorma most új erővel lépett ki ebből a nagybányai tartózkodásból. Számra nézve ez a friss kollekció, amit küldött, nem volt nagy, de Thorma sajátos kvalitásait reprezentálta, amelyek Thorma Jánosnak külön helyet adnak mestereink sorában. A nagybányai rét üde levegője ült e képeken, a természetfestés magyar zamata. Tornyai János sem sűrűn látott vendég a fővárosi kiállításokon. Az Ernst-Múzeumba egy nagyobb gyűjteményt küldött, figurális dolgokat és tájképeket, végső leegyszerűsítésével a tónusoknak s a színek oly erejével, amelyek mögött robusztus temperamentumot érzünk. Pólya Tibor egész sor grafikai lapot állított ki, valamint festményeket, amelyeken a fiatal művész jellemző

karakter-érzéke, humora, élénk szín-fogékony-sága nyilvánult s Biró Mihály, a budapesti plakátnak e szinte «hors concours»-embere, rajzokat, litográfiákat, amelyek a katonai szolgálatot teljesítő művész harctéri élményeit adták elő. Meg kell említenünk még, mint a kiállítás iparművészeti tárgyait, K. Molnár Sári biblikus kompozíciókkal ható cserépfestményeit.

Május 1-én nyílt meg a Szent György-céh aukció-kiállítása, maga a XXXV. művészeti aukció pedig 5-én kezdődött s három napon át tartott. Az aukció ezúttal a rendesnél nagyobb keretekben mozgott, több mint ezer tárgyat ölelt föl. Túlnyomó része abból a magángyűjteményből került ki, amelyet a katalógus «egy magyar esztétikus» magángyűjteményének mond s amelynek egyéb részeit a Céh előző aukciókon bocsátott a vásárló közönség rendelkezésére. Ezúttal a kollekció egyaránt tartal-

GLATZ OSZKÁR

BUJÁKI CSENDÉLET

mazott történelmi és művészi becsű tárgyakat, így XVI—XVIII. századból való ékszereket, zománc- és ezüsthalmokat, miniatűröket, kéziratokat, régi könyveket, történelmi vonatkozású iparművészeti tárgyakat (domborművek, serlegek, keramiai dolgok), fegyvereket. Az olajfestmények közt volt egy csomó «ismeretlen festő», Keszler Józsefnek egy «Krisztus a keresztán» c. képe, Pataky László négy olajfestménye («Fütyül a szél Késmárk felett», «Te vagy a legény Tyukodi pajtás», «Egervár ostroma», «Öreg kuruc»), Klaud «Erzsébet királyné lóháton» c. képe, a grafikai művek (akvarellek, rajzok, metszetek, litográfiák) sorában Keleti Gusztáv «A népfölkelő búcsúpohara» c. vízfestménye, Vágó Pál, Vesztróczy Manó tollrajzai, különböző időből való metszetek nyomatai, a régebbi mesterek műveként Alma Tadema, Corot, Courbet, Devedeux, Dupré, Lauret, Lawrence, Millet egy-egy képét említette a katalo-

gus, ezek közül azonban legtöbbnek hitelességéhez véleményünk szerint kétség fért. Aukció alá kerültek még oly fémtárgyak is, amelyek az Országos Hadsegélyző Bizottság «Fémet a hadseregnek» akciója folyamán összegyűlt anyagból valók s mint művészeti, történelmi és kulturális becsű tárgyak, katonai célra nem használódtak fel.

Május 5-én nyílt meg a Nemzeti Szalon tavaszi tárlata, amelynek keretében Kemény Nándor és Bardócz Árpád külön gyűjteménnyel mutatkoztak be. A tárlat népes volt, több mint másfélszáz résztvevő szerepelt majdnem ötszáz művel, Jobbára a fiatal művésznemzedék neveivel találkozhatott a közönség, köztük sok festőnővel is, ami egyébként a háborús években a monstre-tárlatoknak rendes jelensége. A tárlat anyagából, művészi fajsúly dolgában, különösképen Uitz Béla kompozíciós rajzait találtuk kiemelendőknek, amelyeken egy erőtel-

JÁVOR PÁL

ALVÓ NŐ

jes temperamentum forma-kereső problémákkal viaskodik, valamint Beron Gyula naturalista ízű, finoman előadott ceruzarajzait. W. Gyenes Gittát kisebb kollekcója (stilizált, dekoratív ízű arcképek, aktok) minden eddigi bemutatkozásánál komolyabban és érettebben képviselte s figyelemreméltó munkákról olvastuk le Haranghy Jenő, Károly Ernő, Kormendy Frimim Erzs, Szigeti Jenő, Tepjanszky Sándor, Záhonyi Géza, Gulácsy Lajos, Szamosi Soós Vilmos neveit. A régebbi kiállítók gárdája Endrey Sándor, Keményfi Jenő, Beszédes László, Erdőssy Béla néhány műve révén volt jelen.

Kemény Nándor aki egész gyűjteményt mutatott be, nem új név. A közönség évek óta más téripartokon, a Műcsarnokban is sűrűn találkozhatott nevével. Keményt a piktura a jogi pályától hódította el, ahol pedig már a doktorátust is megszerezte. Eleinte a Mintarajziskolában Szinyei-Merse és Zemplényi növendéke volt, állami ösztöndíjat kapott, majd Münchenben és Párisban folytatott tanulmányokat. Münchenben alkalmat nyílt egy kiállítás rendezésére is. Az itt töltött évek művészeti tanulmányok hagytak leginkább nyomot festészetén. Mostani gyűjteménye a maga teljességében mutatta meg eddigi képességeit. Főleg figurális témák vonzzák,

genre-szerű dolgok, amelyeknek felfogásában akadémikus hagyományokat követ. Szolid, biztos tudású művész, képeinek a szigorú rajz az erőssége. Bardócz Árpád vízfestményeket és színes rajzokat állított ki. Bardócz csaknem a háború eleje óta teljesít katonai szolgálatot, munkáinak egy része a fronton szerzett benyomások, grafikai följegyzések eredménye. Bardócz fejlett kézségű rajzoló, egy sor lapján («Toporoutz» c. ciklus) bravurosan rögzített meg pillanatnyi tömegmozgásokat.

A Szépművészeti Múzeumban május 24-én nyílt meg az új szerzemények kiállítása. A múzeum azt az anyagot mutatta be, amellyel az elmúlt három esztendő alatt gyarapodott, részben vásárlás, részben magánosok adományozása folytán. Mint a kiállítás katalógusának előszavában írta e közintézmény igazgatója: «Az a szándékunk hogy ezentúl rendszerré tesszük az új szerzeményeknek külön kiállítását s így időnkint világosan áttekinthető képet adunk a múzeum gyűjtő tevékenységéről. Azt reméljük, hogy ezzel elevenebbé és bensőbbé tesszük az intézetnek a közönséggel való kapcsolatát. Csak az időközök lesznek majd rövidebbek, amelyekben a szerzemények bemutatása történik. A jelen kiállítást külső körülmények miatt kellett

KUKÁN GÉZA

BÁNYASZERENGSÉTTLENSÉG

mostanig halasztani. Így talán több is lett valamivel, mint egy csoport képnek és szobornak összeállítása; nagyjában beszámol a múzeum gyűjtésének irányáról. «Az a többi termet betöltő anyag, amelyet a múzeum így közszemlére tett, a közönség állandó, méltán megérdemelt érdeklődésével találkozott. Valóban demonstrative számolt be arról, hogy ez az annyira fontos szerepre hivatott intézet mily irányban igyekszik betölteni hivatását, illetve egyben bemutatkozása volt annak az új rezsimnek, amely dr. Petrovics Elek nevéhez fűződik.

Ez az új rezsim három évvel ezelőtt kezdődött, tehát abban az időpontban, amikor a mai világhátrófa kitört. Ha erre gondolunk, senki sem mondhatja, hogy a Petrovics-rezsim indulása kedvező körülmények közt történt. Valamint ugyancsak nem nevezhető a gyűjtés, a múzeumi adminisztráció szempontjából könnyűnek és irigylendőnek az az állapot sem, amely később következett, a háború ránk nézve szerencsés második és harmadik évében, s ma is tart. Eltekintve most attól a depressziótól, amely akkor vett erőt a magyar élet egész területén, amikor a félelmetesen felvonuló orosz hadsereg először közeledett Magyarország felé s állt a Kárpátokban: a múzeumnak többféle

nehézséggel kellett és kell megküzdenie. Ilyen mindenekelőtt a pénz vásárló erejének csökkenése s ezzel szemben a múzeum kötött budget-je. Ilyen az a tény, hogy a nemzetközi piac nagy részétől el vagyunk vágva, éppen azoktól az országoktól, amelyek a műtárgyforgalom tekintetében legjelentősebbek, valamint hogy a múzeum ugyancsak erős konkurenciát kapott a magánvásárlóknak abban a versenyében, ami a háború gazdasági konjunktúrái következtében fölfelért megnőtt. Hogy mindezenáltal a múzeum három év alatt oly eredményt tudott felmutatni, mint aminőt az új szerzemények kiállításán láttunk: az a volt kultuszminiszternek Jankovich Bélának is köszönhető, aki az új igazgató keze alá bocsáttotta a vásárláshoz szükséges összegeket, valamint magánosoknak, műgyűjtőknek, akik meglepő mértékben gazdagították ajándékozásaikkal az intézményt. Mindez azonban szorosan összefügg az új rezsim, szellemével, mindazzal, amit az igazgató egyéni tulajdonságai jelentenek.

Az új szerzemények alapján, nagyjából a múzeum gyűjtő-tevékenységét olyképen jelölhetjük meg, hogy a magyar művészet múltját minden irányban akarja kiépíteni. Szempontja

UDVARY GÉZA

A LIPÓTVÁROSI
KASZINÓ-DIJ
NYERTESE

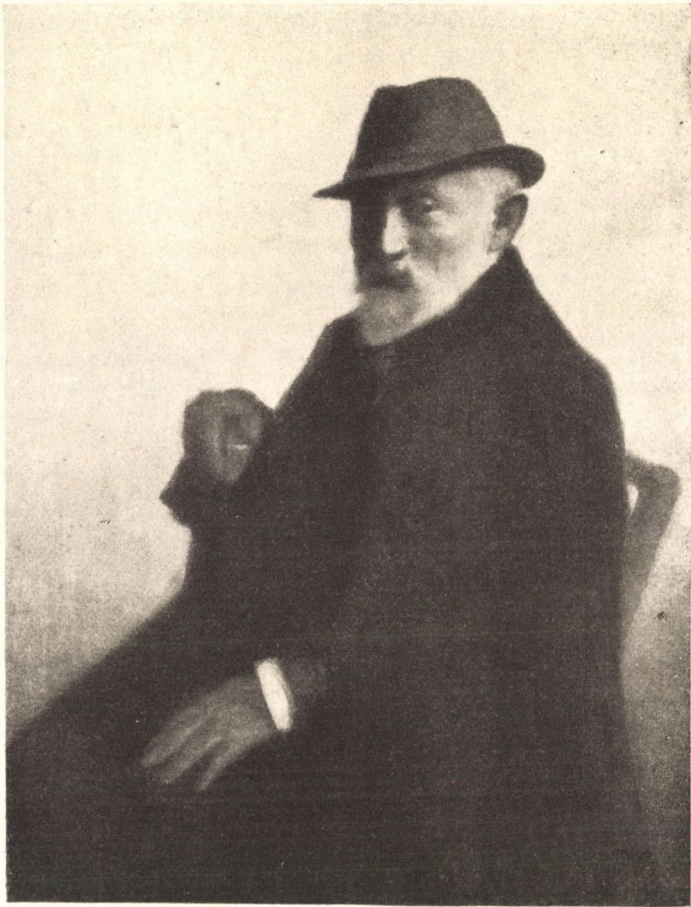
A NÁSZAJÁNDÉK

az, hogy aki e multban szerepet játszott, még ha ez a szerep szerény volt is: helyet kapjon a múzeum falai közt, az őt jellemző munkával. Irányra, iskolára, festői állásfoglalásra való tekintet nélkül tehát a mult minden magyar érdekének felkutatása a cél. Ennek a megvalósítása véleményünk szerint, a múzeum igazgatói székéből új programként hangzik. Aki ugyanis végignézi az intézet magyar anyagát, konstatálni fogja, hogy idáig sok tekintetben ürességek tátongtak s bizonyos irányban a külföldi tanulmányozó a magyar művészet fejlődéséről hiányos képet kapott. Nemcsak súlyos egyéniségek nem voltak kellőképp képviselve, szerepükhöz és érdemükhöz méltóan, hanem ez a gyér képviselőlet vagy teljes hiányosság egész stílust, egész korszakot ért, például Hollósyt és körét. Mostani szerzeményeivel, a múzeum, ha még korántsem végezhetett el mindent, azért kétségkívül jelentős pótlást csinált.

Nem áll másképen a helyzet a modern külföldi művészet szempontjából sem. Modern

külföldi kép van ugyan már meglehetősen számmal a múzeumban, de egészen a legutóbbi évekig inkább csak a középrendű színvonalat láthattuk s azoktól a mesterektől, nagy franciáktól semmit, akik akár mint kezdeményezők, akár mint egy fejlődést betetőzők, az egész európai művészetre kiható fontosságuk. Az első Corot, az első Delacroix, Chasserieau, Manet, Monet, Cézanne-kép, az első Maillol-szobor most jelent meg a múzeum gyűjteményében. A múzeum programja itt, helyesen, csupán oly művek vásárlása, amelyeknek szerzőihez egyetemes jelentőségük révén, minden kultúr népnek többé-kevésbé köze van. Ugyanez a szempont a régi művészetnél is.

Az őt termet betöltő anyagnak csak leltár-szerű képét adjuk, ha megemlíjtjük, hogy a magyar művek sora még a XVIII. században álló Donát János női arcképével kezdődött. A XIX. század első évtizedének és közepének, az u. n. úttörő időnek művészei közül a következőktől szerezhetett meg egy-két munkát

RÉTI ISTVÁN

KISS JÓZSEF ARCKÉPE

újabbán a múzeum: Meleg Gábor, Schimon Ferdinánd, Borsos József, Brocky Károly, id. Markó Károly, Brodszky Sándor, Barabás Miklós, Kugler Pál Ferenc, Alexy Károly, majd a valamivel későbbi fejlődésből Valentiny Jánostól, Dósa Gézától, Than Mórtól, Grimm Rezsőtől, Madarász Viktortól, Wagner Sándortól. Külön termet töltöttek meg Székely Bertalan újonnan vásárolt és adományként kapott művei, tájképek, arcképek, a «Léda» c. kompozíció négy változata, az «V. László és Cillei» vázlata, tanulmányok. A müncheni és párisi hatás korszakát, a magyar genre-t, a naturalista megmozdulást s már a mai napokig nyúló fejlődést a következő művészek munkái jelentik az új szerzemények sorában: Mészöly Géza, Böhm Pál, Bihari Sándor, Roskovics Ignác, Deák Ébner Lajos, Paál László (két tájkép), Baditz Ottó, Gyárfás Jenő, Vágó Pál, Munkácsy Mi-

hály («Párisi interieur», «Tájkép tóval»), tanulmány a «Zálogház»-hoz és a «Siralomház»-hoz, a «Golgotha» vázlata, a bécsi művészettörténeti múzeum menyezetképeinek egy vázlata), Szinyei-Merse Pál («Labdarózsa», «Lila arckép», a «Rococo», «Majális», «Szerelmesek», «Atelier» c. vázlatok), Hollósy Simon («Az ország bajai», «Tengerihántás», «Női arckép»), Paczka Ferenc, Knopp Imre, Jendrássik Jenő, Kacziány Ödön, báró Mednyánszky László, Garay Ákos, Réti István, Ferenczy Károly, Iványi-Grünwald Béla, Rippl-Rónai József, Lechner J. Ödön, báró Hatvany Ferenc. Az említett francia mestereken kívül, a modern külföldi művészetet képviselik még Max Liberman, Hugo Lederer, a XV. század első feléből pedig M. M. Daffinger-től és Jean Baptiste Isabeytől szerzett miniatűröket a múzeum.

A régi művészet terén, a múzeum megkezdte

VÁRADY GYULA

SÁRGA UDVAR

olasz reneszánsz-művekben máskülönben gazdag plasztikai anyagának kiegészítését, a magyarországi és német szobrászat multjának több jellegzetes termékével. A régi anyagban oly művészek neveivel találkoztunk az új szerzemények közt, mint Giovanni Minelli di Bardi, Jacopo Tatti il Sansovino, Moderno, Luca della Robbia, Adrien Isenbraut, Gaudenzio Ferrari, Marco Marziale, Bastiano Mainardi, Alessandro Magnasco, Jan Lys stb. A három évi gyarapodást egyébként nem merítette ki teljesen a kiállítás, mert a múzeum ezuttal mellőzte az időközi kiállításokon szerzett műveket s nem tette közzemlére az antik szobrászati és grafikai szerzeményeket sem. Végül meg kell emlékeznünk azokról a magánosokról is, akik ideális gondolkodástól hajtva követésre méltóan járultak hozzá adományozásaikkal a múzeum e gazdagodásához. Nobilis névsoruk: Lándor Tivadar (a Székely-hagyaték ajándékozója), id. dr. Szivák Imre, báró Hatvany Ferenc, gróf Zichy Leona, Faragó Ödön, Dósa Emma, Wolfner Gyula, Déri Frigyes, dr. Pollitzer Gyula, Detoma Alfonz, Konek Ida, Alpár Ignác, Szmracsányi Ödönné, Nemes Marcell,

Csetei báró Herzog Mór Lipót, özv. Heinrich Alajcsné, Rosenberg Gyula, báró Harkányi Frigyes, A. S. Drey (München), Múzeumbarátok Egyesülete, Satori L. (Bécs), Julius Böhler (München), Petrovics Elek, gróf Erdődy Imréné.

Június 2-án a Nemzeti Szalon ismét megnyitotta terméit fiatal művészek egy csoportjának, amelynek tagjai Csorba Géza szobrász, Diner-Dénes Rezső, Dobrovics Péter, Erős Andor, Kmetty János, Nemes Lampérth József és Schönberger Armand festők. Közülük Erős Andor nincs már az élők sorában, korai elhúnytá határozott vesztesége művészetünknek. kiállított művei egyben hagyatéki kiállítást is jelentenek. A többi művész, a katalogus előszava szerint, e kiállítással egyúttal programot is ad, amelynek veleje, végső célja, egy új akadémia megalapítása még pedig azokon az alapokon, amelyeket a kubizmus hangsúlyozott a legerélyesebben. Szerintök «az új akadémiaira való lehetőség nem volt meg a futurizmusban, lévén az eminenter irodalmi álláspont, főcélja a folytonosság; sem az expresszionizmus zeneiségében, az ő reinkarnált formáival. Mindkét irány híjjával volt a képzőművé-

KOSZTA JÓZSEF

A WOLFNER GYULA DIJ

KUKORICZATÖRŐK

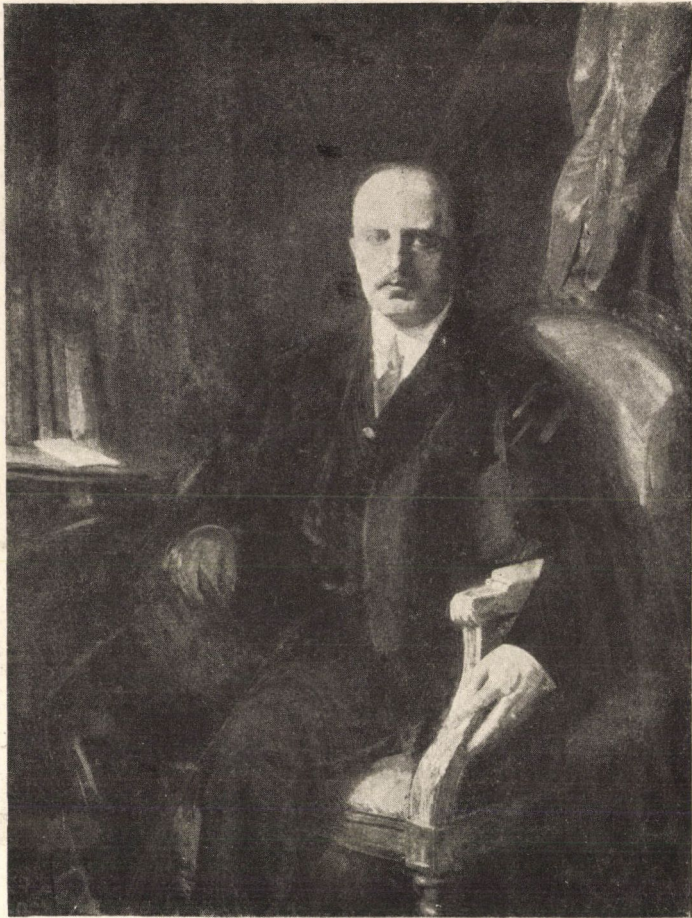
NYERTESE

szet alaptörvényeinek.» Vágyuk egy nagy monumentális művészet. Hogy mennyi válhatik e vágyakból egykor valóra, azt a művészettudomány, amelynek nincs módjában jósolni, nem állapíthatja meg. A művészet barátai azonban konstatálhatták, hogy a kiállítás derekas tehetségeknek volt találkozóhelye s az igazi tehetség minden a priori teória nélkül vagy ily teória ellenére is eleven kezdőerejével megtöri az utat a maga számára. A fő, hogy dolgoznak, mert hiszen végre is minden művészeti irány sorsa munkaközbzen dől el.

A Szépművészeti Múzeumban július közepén kiállítás nyílt meg, amely a grafikai osztály XXIV. kiállítása volt. A múzeum most azokat az új szerzeményeket mutatta be, illetve ama rajzoknak első sorozatát, amellyel a grafikai anyag gyarapodott a háborús évek alatt. A bemutatott anyag százötvenhárom darabból áll, túlnyomó részét németalföldi mesterek rajzai jelentették, s mellettük olasz, délnémet, francia régi mesterek különböző technikával — toll, ecset, kréta — készült rajzait láthattuk. A változatos, sok darabjában fölötte értékes gyűjteményből a következő neveket említjük meg:

Tintoretto, Abraham Bloemaert, id. Jan Brueghel, Guido Reni, Giovan Francesco Barbieri il Guercino, Anthonis van Dyck, Jan van Goyen, Philips Wouwermann, Jacob van Ruisdael, Willem van de Velde, Jean Antoine Watteau, Paul Troger, Anton Franz Maulpertsch, Jacob van der Ulft, Domenico Tiepolo, Jean Honoré Fragonard, Daniel Chodowiecki, Angelika Kaufmann, Jacob de Wit, Jan van Huysum stb. A kiállítást dr. Meller Simon igazgató-őr rendezte.

Az idei művészeti szezont az Ernst-múzeum nyitotta meg szeptember 15-én. Kiállításán bemutatott egy sor rajzot és képet, amelyeken magyar művészek a koronázás egy-egy történelmi jelenetének művészi megoldásával foglalkoztak, a koronázás napjának néhány jellemző momentumát adták vissza. E képek közül Iványi Grünwald Béla három vászna (Kardvágás I. és II., Udvari bál) nagyobb kompozíció terfvázlata volt. Kívüle a következő művészek állították ki műveiket: Darvassy István, Jávör Pál, Kacziány Ödön, Kernstok Károly, Rippl-Rónai József, Zádor Pál, valamint Bató József és Hermann Lipót, akik koronázási rajzaikat mutatták be.

BURCHARDT REZSŐ

BECZKÓI BIRÓ GYULA
ÉPÍTÉSZ

Két termet töltöttek meg Koszta József művei, akit a napisajtó szinte ünnepeit, valósággal felfedezett. A magyarázata ennek kétségkívül az is, hogy Koszta, bár időnkint meg-megjelent a Műcsarnok tárlatain: ennyire impozáns módon, művészi képességeit minden oldalról ennyire megvilágító, nagyszabású gyűjteménnyel még nem szerepelt. Inkább szerény, egy-két műre szorító kiállítója volt ő a tárlatoknak, mint a föltűnést akár erőszakos módon is kiverekedő szereplő. Az avatottabb, a jobb szemű közönségnek nem egyszer magára vonta figyelmét, akik látták és igazán észre is vették egy-egy művét, oly festőt ismertek benne, aki hajthatatlan, makacs erővel keresi a maga megnyilatkozásának formáit s olcsó sikerért a tömegizlésnek nem tesz engedményeket. Viszont nem

egyszer aztán évek is elmultak, míg a katalógusban ismét szerepelt egy, legfeljebb két festmény Koszta József nevével. Így történt, hogy a napisajtó most úgy írt róla, mintha nem lett volna mögötte több mint ötven esztendő, oly napokkal, amelyek küszködésekben épen eléggé gazdagok. Művészeti eseményszámba ment Koszta József gyűjteménye, a spontán elismerés fogta körül alakját. Viszont az is igaz s ez a második magyarázat már magukban a művekben rejlik, benső értékükben, hogy Koszta még pár év előtt is nem volt az, aki ma, ennyire kész, ennyire szuverén és egyéni a maga mondanivalóiban. Az egészséges festői ösztön misztikus erővel jelenik meg Koszta képein, az éles fény-ellentétekben, a sötétre hangoit, de meleg, szinte égő tónusokban. A kiállítás má-

IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA

KECSKEMÉTI PARK

sik résztvevője Zombory Lajos volt, a szolnoki művésztelep tagja, aki egy teremre való kollekciónak küldött. Oly műveket, amelyek őt specialistává avatják: ma «hors concours» állatfestővé. Ilyfajta művein első sorban a rajz szigorú komolysága ötlük szembe. Stílusa ma összefoglalóbb, mint valaha. Ahogyan a magyar lovat, az ökröt festi: ez friss, közvetlen viszáradása az állat-modellnek, amelyet egységben lát a körülözlő levegővel, a táj színeivel és formációjával. A harmadik kollekción André Rezső volt, aki tudunkkal most jelent meg először a magyar közönség előtt. A világháború sodorta haza, eddig külföldön élt, Münchenben fejlődött, amelynek hatása konstatalható is munkáin. Színfelfogásán gyöngéd, bizonyos feminin jelleg érződik. Vegyesen állított ki figurális dolgokat és tájképeket.

Szeptember 14-én nyílt meg a Nemzeti Sza-

lonban egy csoportkiállítás, amely Pap Henrik művészeti hagyatékát, Gimes Lajos, Harmos Károly és Csabai Uy Géza műveit foglalta magában. Pap Henrik hagyatéka száz darabból állt, vegyesen olajfestményekből, pasztellek, toll- és szénrajzokból. Főleg a grafikai anyag, az akttanulmányok és kompozíció-töredékek sora idézte föl jelentősen e tragikus körülmények közt elhalt festő rokonszenves talentumát. Kifejezően megalapozott formatudásra mutattak rá ezek a rajzok, a kéz oly könnyűségére, amely egy-egy mozdulat formai nehézségeit szinte virtuóz módon győzte. A festmények azonban egyaránt mutatták meg, hogy Pap Henrik mily figyelemreméltó kvalitásokkal indult s később, sajnos, mivé hanyatlott. Néhány figurális tanulmány a java erejében hozta elének Pap Henriket, aki annakidején genre-szerű kompozíciókkal tette nevét ismertté és becsültté. A másik

KÉZDI KOVÁCS LÁSZLÓ

KARÁCSONYI ÁLOM
(RÉSZLET A BUDAI RÓMAI FÜRDŐBŐL)

három festő a fiatal művésznemzedék embere s mindhárman katonai szolgálatot teljesítenek. Gimes Lajos gyűjteményének motívumain meg is látszott ez: legtöbb képén rajta volt a front jegye. Frissen előadott, élénk színérzékre valló temperákat és vízfestményeket állított ki. Csabai Uy Géza architekturális jelenségek felé fordul különös érdeklődéssel. Gyűjteményében egész ciklusra való anyagot találtunk, Pozsony város egy-egy jellemző, érdekes részletének feltüntetésével. Harmos Károly száz darabból álló kollekciót mutatott be, a legkülönbözőbb grafikai eszközökkel dolgozik s főleg fantasztikus, dekoratív ízű rajzai árulták el figyelemreméltó képességeit, az illusztrációra való rátermettségét.

A «Ma» irodalmi és képzőművészeti folyóirat Visegrádi-utca 15. sz. alatti helyiségében Máttis-Teutsch János műveiből rendezett kiállítást, amely október 14-én nyílt meg. Máttis-Teutsch Brassóban élő, szász eredetű ember. Törekvése a német expressionistákéval rokon. Olajjal, akvarellal festett képeket és linoleum-metszeteket mutatott be. Míg metszetei a linoleum anyagát stilszerűen éreztetik: olaj-

képein ez a materiális jelleg elsikkad. Valami feminin, ideges vonás érződik munkáiból, amelyek teljességgel absztraháló képzelet termékei. Nem egyszer szinte változtatás nélkül lehetne applikálni őket például szőnyegszövő-célokra.

Az Iparművészeti Múzeum október hó folyamán mutatta be azt a gyűjteményt, amelyet Sigerus Emiltől vásárolt meg. Sigerus a régebbi gyűjtőgárda tagja, aki Erdély keleti részén kutatott jellegzetes, muzeális értékkel bíró iparművészeti tárgyak után. Főként XVIII.—XIX. századbeli butorokat, erdélyi és habán fazekasipari termékeket, fémtárgyakat, erdélyi szőnyegeket, órákat, kisázsiai fayence-okat, biedermeier-kori poharakat stb. találtunk gyűjteményében, amelynek nem egy darabjával az Iparművészeti Múzeum jelentősen gyarapodott.

A Szent György-céh október 21-én rendezte XXXVII. művészeti aukcióját s megelőzőleg négy napon át az aukció-kiállítás mellett még Tardos Taussig Ármin grafikai műveit tekinthette meg a közönség. Mintegy ötven lapot, eredeti rézkarcokat, mezzotintot, ceruzarajzokat állított ki Tardos, aki Szegeden él, a mű-

CZENCZ JÁNOS

AKT

vészettel amatőr módon foglalkozik, foglalkozásra államvasuti mérnök. Lapjai technika, előadásbeli érdekesség és fejlettség dolgában mindenesetre fölötte állnak annak, amit a szokott dilettáns színvonal jelent. Az aukció-kiállítás gerince néhai Kerner Jusztin hagyatéka volt, amelyben kisebb képeken, rajzokon Szamosi Elek, Zichy Mihály, Nádier Róbert, Vastagh György, Iványi-Grünwald Béla, Margittay Tihamér, Olgyai Viktor stb. nevei szerepeltek. Ezenkívül az aukció iparművészeti tárgyai közt láttunk egy ötvenhárom darabból álló herendi porcellán-készletet, valamint egyéb magyar fayence-okat, miniatűröket stb.

Október 21-én nyílt meg az Ernst-muzeumban Kernstok Károly gyűjteményes kiállítása. Jó néhány éve annak, hogy a közönség Kernstok-képeket láthatott a Művészházban, még a háború előtt. Azóta Kernstok Nyergesujfalura vonult, s onnan egyetlen képet sem küldött kiállításra, hogy elárulja vele, vajjon miféle feladatok foglalkoztatják. Most kitűnt, hogy ez az elmúlt három-négy esztendő Nyergesujfalun, a művész céljaiban és stílusában erős átalakulást hozott. A kiállítás meglepetés volt azok számára, akik

a művész előbbi munkára élénken emlékeznek, valamint azokon a vitákra, heves művészeti harcokra, amelyek az esztetikai irodalomban folytak e képek körül, a «Nyolcak» más tagjainak munkáival egyetemben. A meglepetés az, hogy Kernstok egész sor képpel állt elő, amelyeknek a spekulációs kép-alakításhoz, a forma és tér problémára épült, komponáló és stilizáló festészethez nincs közük. Kernstok nemcsak tanulmányozta a természetet, amit ezé. ott is megtett, hogy aztán szabadon éljen vele, hogy fantáziája s a maga kép-szerkesztő szempontjai szerint felhasználja. Most a cél is egyenest a természeti jelenségek visszaadása volt. A naturalista Kernstok jelent meg az Ernst-muzeumban, még pedig «ismét» a naturalista, mert egyszer már foglalkoztatták hasonló művészi feladatok, fejlődésének első korszakában. Ily irányú régi és mostani képei közt, stílus dolgában természetesen erős a különbség. Ezek a nyergesujfalusi levegőben fogant képek azonban nem jelentik azt, hogy a művész előző periódusának most már nincs folytatása, hogy annak merő tagadásaként fordult volna a valóságfestéshez. A kiállítás egyéb darabjai kézen-

KISS REZSŐ

GRÓF BATTHYÁNY GYULÁNE
ARCKÉPE

fekvően cáfolták ezt: üvegablakhoz, mozaikhoz szolgáló dekoratív tervei. Itt is némi változás történt Kernstok művészetében, aktaiból például hiányzik a formák barokk ízü fokozása, a konstrukció sem azzal a szigorúsággal hangsúlyozódik mint azelőtt, — de e munkák arra vallanak, hogy Kernstokot korai volna egyszerűen naturalistává skatulyázni, sőt hogy kár is volna, ha a kompozícióra való rátermettsége a festészetében előállt fordulat miatt szenvedne. Az Ernst-muzeum e kiállításán még Ligeti Miklós is résztvett, tizenegy szoborművel (köztük Horthy Miklós, a Novara hőséneke s Hötzendorfi Konrádnak portraita), valamint Lukatsovits Ily iparművészeti holmikkal.

A grafikai osztály XXV. kiállítása október 27-én nyílt meg a Szépművészeti Muzeumban. Ezúttal báró Podmaniczky László grafikai gyűjteményét mutatta be a muzeum, amely száz-

hatvanhét lapból (metszet, rajz, litografia) áll. Báró Podmaniczky László a múlt század első felének volt finom ízlésű gyűjtője. Kollekciónak egyik leszármazója, báró Podmaniczky Gézané ajándékozta a muzeumnak. Legértékesebb darabjai az angol mesterek képei után készült mezzotintok, amelyekkel a muzeum mezzotintóanyaga most már valóban impozánssá épült ki. A gyűjteményben néhány ismeretlen németalföldi művész rajzát láttuk, Markó Károly hat guacheját, könyvomatokat (Denon, Barabás, Kriehuber, Lieder), a biedermeier-kori silhouettekivágásokat. A kiállítást dr. Hoffman Edith rendezte.

Tíz esztendeje annak, hogy fiatal művészek, Szablya Frischauf Ferenc körül csoportosulva, művészetért lelkesedő laikusokkal egyetemben, megalakították a «Kéve» c. egyesületet. Ez a hely itt most nem alkalmas arra, hogy retrospektíve ismertessük az egyesület elmúlt tíz évét, de annyi kétségtelen, s erre röviden rá kell mutatnunk, hogy az a szerény hajtság, ami nem épen gondoktól és küzdelmekről mentes indulásakor volt a «Kéve»: ma a dús terebélyesedés útján van. Annak, hogy a «Kéve» idáig juthatott, a szívós kitartás a kulcsa, aztán az a józanul megalapozott, szolid munka, amely számolt a rendelkezésre álló eszközökkel, nem tűzött ki erőn felül álló célokat s inkább csöndben hallgatott, semmint a feltűnést hajszólo reklám kétes fegyveréhez nyúlt volna. A művészi eredmény természetesen a «Kéve» művésztageinak képességein fordult, előrenézésükön, bár törtetés nélküli, de nem csüggedt ambíciójukon, — abban azonban, hogy a «Kéve» ma komoly tényező művészi egyesületeink sorában, jelentős része van Szablya Jánosnak. Szablya nem művész, de lelkes embere a művészetnek, aki a lefolyt tíz év alatt éber őrszemként állt a «Kéve» ügyeinek adminisztratív intézésénél. Hogy nem kényelmes polgári hivatása mellett az időt és energiát ehhez honnan vette: ez lehet kérdés, de tény, hogy sem az idő nem volt kevés, sem az energia jelentéktelen, amit a «Kéve» dolgaira fordított, mert másként ez az egyesület nem tarthatna ott, ahol ma tart, jóllehet az állam segítségét ép úgy nem vette igénybe, mint előkelő nevek, társadalmilag reprezentáló egyének támogatását.

Tíz esztendő fennállását a mostani kiállítás rendezésével ünnepelte meg a «Kéve»,

amely a Nemzeti Szalon e célra át-
alakított termében november 4-én nyílt
meg. A kiállításon több mint három-
száz művel vett részt az egyesület
tizennégy művésztagja, akik közül egy
— Szőri József — posthumus képekkel
volt jelen: még a háború elején halt
hősi halált az uzsoki szorosban. Négy
esztendő munkásság eredményeit mu-
tatták be a «Kéve» művészei, akik
még mindig a fiatal gárdához számí-
tanak, sőt a két új tag: Bokros Bir-
man Dezső és Haranghy Jenő jóformán
most indulnak biztató jövő felé. A ki-
állítás majd mindegyik résztvevőnek
erős fejlődéséről tanuskodott, bár kö-
zülük Remsey Jenő és Remsey Zoltán,
Lénárd Róbert, Tichy Gyula és Tichy
Kálmán, Bokros Birman Dezső katonai
szolgálatot teljesítenek. Mint annak ide-
jén a «Kéve» nem kötött művészi
programm alapján alakult: most is igen
különböző törekvések, elütő stílusok
kerültek együvé az egyesület kiállításán,
kezdve a naturalista felfogású Benk-
hard Ágost és Lénárd Róbert művei-
től, a valóság formáit és színeit át-
alakító és újraköltő Remsey-testvérek
erősen dekoratív művészetéig. Az eddig
említettek kivül még a következők
vettek részt a «Kéve» tizedik kiállí-
tásán: Kövesházi Elza, Konstantin Frida, Loh-
wag Ernesztin, Mihály Rudolf, Tóthváradai Kornis
Elemérné (csipkek).

Az Eggenberger-műkereskedés kecskeméti-
utcai szalonjában november 5-től kezdve Udvary
Géza festményeit tekinthette meg a közönség.
Udvary Géza a Múcsarnok gyakori, fölötté ismert
kiállítója. Kollekciónak több képre a Múcsar-
nokból emlékszünk, de régebbi dátumú művein
kivül bőven voltak új festmények is. Mint-
egy száz kisebb-nagyobb képét mutatta be az
Eggenberger-műkereskedés helyiségeiben, köz-
tük egész sor a művész legjobb kvalitásait
egyesítette («Arcképe», «Anya fiával» stb.).

«A Múterem» névvel új kiállítási helyiség
nyílt meg a Kossuth Lajos-utca sarkán lévő
Cziráky-palota első emeletén, azokban a ter-
mekben, ahol éveken át a Nemzeti Szalon
rendezte tárlatait. A megnyitó kiállításon novem-

RUDNAY GYULA

VIZHORDÓ

ber 7-én, Szenes Fülöp majdnem kétszáz mű-
ből álló gyűjteményét vitte a közönség elé.
A gyűjtemény gerince új kép volt, de tekin-
télyes számmal találtunk régebbi évekből való
olajfestményeket, grafikai munkát is. Arcképek
váltakoztak figurális plein air-témákkal, tanul-
mányokkal s úgynevezett szalon-genre-val. Köz-
tük nem egy kép demonstrálta — főleg a ré-
gebbiek — hogy Szenes Fülöp mást is tud,
izlésben, felfogásban és előadásban komolyab-
bat annál a «sikkos» festésnél, amit a nagy-
közönség kíván tőle, s aminek tetszetőségét
oly hálásan honorálja. A kiállítás katalógusá-
nak előszavában Szenes Fülöp «Önvallomást»
írt, amit némi biografikus érdekessége miatt
helyénvalónak tartunk itt közölni:

«Huszonkét éve annak, hogy Nagybánya
neve csendült belé a magyar piktura ú. n.
«akadémiai» irányába. Akkor még kevesen

JUSZKÓ BÉLA

A 30. HONVÉD GYALOGEZRED FŐLTARTJA
AZ OROSZ TÚLERŐT KIRLIBABÁNÁL

voltunk művészek: kényelmesen elfértünk, a csendes nappali munka után, a jó öreg «Abbazia» kerekasztala körül. Egy este aztán — 1896 tavaszán — megérkezett Münchenből Hollósy Simon és átutazóban Nagybányára, benézett közibénk, tarka nacionáléjú tanítványaival, a magyar fővárosba. Az eszme, amit hozott új, a program, amivel érkezett, hatásos volt: iskola a szabadban. A híres varázsszó: plein-air elröppent Pesten is.

Ezen a tavaszon — a Benczur-mesteriskola tagja voltam — fejeztem éppen be «Sámson és Delila» című képemet. Akkoriban nem csekély kitüntetésszámba ment, ha valaki Benczur-tanítvány lehetett; megelőzőleg a párisi Julien-t arany medáliásan hagytam el — ez is volt valami a «hivatalos» eredmények terén, — de a plein-air szabad jelszavának varázsa oly ellenállhatatlan hatást tett rám, hogy se szó, se beszéd, másnap már csomagoltam és elsőként jelentkeztem Nagybányán, Hollósynál, a kérelemmel: engedje, hogy tanítványai közé számíthassam magamat; hadd állítsam fel staffelei-omat a Jókai-dombon és hadd fessek modellt plein-airben. Bizony kemény munka volt: a könnyen leolvasható biztos konturokat, a megszokott atelier-barnaságokat, most

a szabad levegő teljesen más színeivel, elmosódottságával, reflexeivel, kimondhatatlan összbenyomásaival, de főleg: gyors változataival rögzíteni meg, felcserélni a régi tudást az izgató újjal. Konstruktív rajzbeli alapon, a nyár végéig ez is sikerült. Elrejtőzködtem egy csendes, falusi ház szőlőleveles tornáca mögé, a délelőtti napsütésben, és egy ideálisan szép, zöldreflexes világításba helyezve modelletem, megfestettem a «Vesztett boldogság» című képemet. A téli kiállításon — egyidőben a «Sámson»-nal — ezt is kiállítottam.

«Akadémikus»-ból «plein-air»-istává történt transformációm nagy siker fogadta. A tárlaton a «Vesztett boldogság»-ot a Szépművészeti Múzeum vette meg, s a kép, amely azóta több külföldi tárlaton is szerepelt, többrendbeli kitüntetést hozott számomra.

Természetimádóvá lettem, szenvedélyesen kerestem a színt, a fényhatásokat, a napot.

Ez az idő volt az általános művészi evolúció korszaka: gyorsnál gyorsabb egymásutánban következtek az új s a még újabb irányok. Ennek a fejlődésnek hullámveréseiben egy komoly és irányító törekvés vezérelt: haladni, de nem a divattal, hanem a művészi fejlődés felé. Figyeltem, kutattam: nem térül-

BOSZNAVY ISTVÁN

MURA PARTJÁN

tem el a természettől. Rájöttem, hogy oly sok még a tanulnivaló, a mindig megbízható nagy természet annyi sok, gazdag és soha ki nem apadó forrással kínálkozik, hogy csak meríteni kell tudni belőle. Átérezni és felfogni — művészileg a látottakat és aztán: megcsinálni tudni, ez a fő, az örök feladat. Itt becsületesen ki kell tartani, különben a gyenge elveszti a talajt lába alól, inogni fog és felületes divatutánzóvá válik.

Nem futottam a divattal, kutattam tovább, komolyan és szívósan. Igyekeztem az értékes dekoratív elemet, a színt — mindent, ami a meggyőződésemmel megegyezett — az én naturalizmusom regiszterébe beilleszteni. Hála a komoly keresőknek, nagy elégtélelemmel szolgál nekem, látnom, hogy a sok keresést, kísérletezést kezdi felváltani a természethez való visszatérés tisztultabb és határozottabb vezérelve.

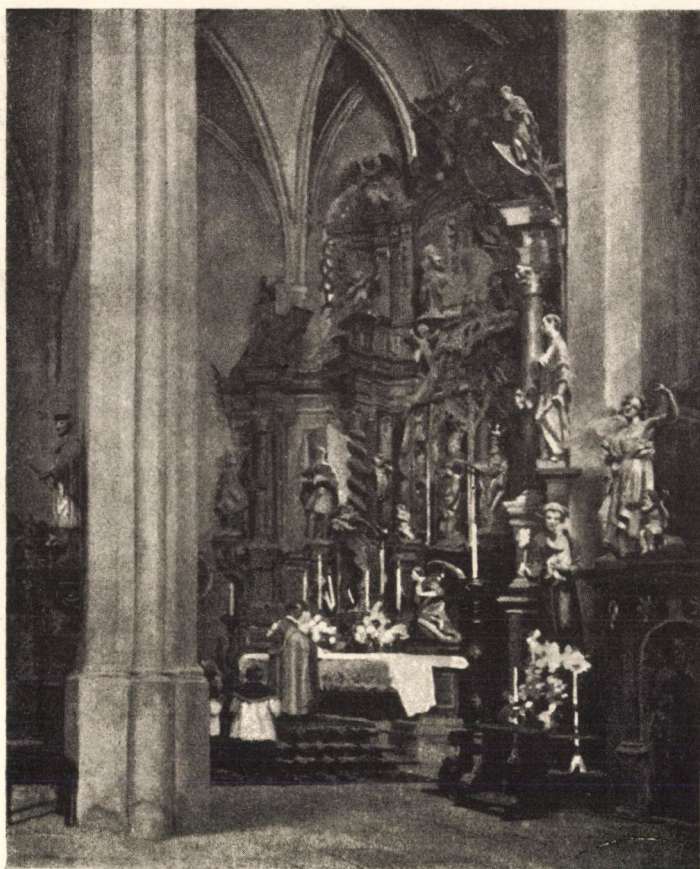
A forma, a rajz felett egyre szuverénobbül tudunk uralkodni, a modellől egyre inkább emancipálódunk, szabadulunk mindentől, ami kicsinyes és aprólékos. Aki ezt minél jobban tudja, annál teljesebb lesz a stílusa. Önálló, szuverén tudás nélkül azonban lehet bár divatot mimelni, de komoly művészetet soha!

Komoly törekvésben talán sikerült itt-ott

megtalálnom az igaz utat — aminek a megállapítását őszinte szerénységgel és tisztelettel a komoly kritika és a műértő közönség judiciumára kell bíznom.»

*

Az Iparművészeti Muzeumban október 13-án az O. M. Iparművészeti Társulat, a M. Iparművészek Testülete, s a «Kéve» művészegyesület megalakították a Magyar Iparművészek Munkaszövetségét. A Szövetségre, amely 450.000 korona alaptőkével indult útnak, nagyon fontos szerep vár, mihelyt a háború után ismét megindul az ipari és iparművészeti tárgyak világversenye. Különösképpen a magyar iparművészetnek van ebben a versenyben támogatásra szüksége, arra, hogy a reális élet vérkeringésébe az eddiginél hatalmasabb eszközökkel bekapcsolódjék. Szükség van erre, nem azért, mintha a maga értékeivel nem tudná megállni ez összehasonlítást, hanem mert a közönségnek még mindig kis része veszi észre s honorálja törekvéseit. A most alakult Szövetség legsürgősebb feladatának egy megfelelő elárusítóhely felállítását tekinti, amely minden érdemes magyar iparművészeti munkát befogad, hogy aztán a közönséghez továbbítsa.

ZÁDOR ISTVÁN

AZ EPERJESI SZ.
MIKLÓS TEMPLOM
FŐLTÁRA

Anyagbeszerzéssel, előlegekkel, művészi tervek felajánlásával akarja támogatni műiparosainkat, s be akarja vonni érvényesülésük körébe a vidéket is. Különös tekinteettel van arra, hogy a szerényebb közönség is hozzájuthasson az ipar művészi jegyében készülő produktumaihoz. A Munkaszövetség elnöke Bárczy István lett, alelnökök Alpár Ignác, Menyhért Miklós és Szablya Ferenc, igazgatósági tagok: Benkhardt Ágost, Borbás Lajos, Faragó Ödön, Györgyi Kálmán, Helbing Ferenc, Moiret Ödön, Telcs Ede, Végh Gyula

KÁRPÁTY REZSŐ

Június 17-én meghalt Budapesten régibb festőgárdánknak egyik rokonszenves, csendes visszavonultságban dolgozó tagja, Kárpáty Rezső.

Szepes-Iglón született, 1857 november 1-én, ahol atyja malomigazgató volt. Szülei korán elhaltak, Kárpáty a középiskolákat Iglón és Kassán elvégezvén, a technikai pályára készült

s így került ki Münchenbe. Ott oly kedvet kapott a képzőművészetekhez, hogy 1878-ban beiratkozott a Képzőm. Akadémiára, ahol Benczúr, Löfftz és Wagner Sándornak volt tanítványa. Benczúr osztályában 1880-ban bronzérmét is kapott. Azután Budapestre ment, ahol ismét a már hazatelepedett Benczúrnál tanult. 1886-ban Párisban végzett plein-air-tanulmányokat, 1887-ben pedig egy időre Szolnokon telepedett le. Attól fogva szorgalmas kiállítója lett a Múcsarnoknak s utóbb Budapesten telepedvén le, itt is részben életképeket, főképp azonban tájképeket festett. Ezek közül a Szépművészeti Múzeum tulajdonává lett a Virágzó almafa című, a Fővárosi Múzeumé pedig a Dunaparti részlet, egy Tanulmányfej és Budapest látképe a Rózsadombról. Fontosabb művei még: A vetélytársak, A szomszéd rózsái, a Kukoricafosztás c. életképek, s az Őszi lombok, a Naplemente c. tájképek. Az utóbbi időben József főherceg számára is dolgozott. Június 19-én helyezték örök nyugalomra a kerepesi temetőben.

SILIGAI FERENC

MEGJÖTT AZ APA

ZEMPLÉNYI TIVADAR

Ez év augusztusában egy érdekes művészünket, Zemplényi Tivadart ragadta el tőlünk a halál. Nemcsak mint festő hagyott maradandó nyomokat az ő ritka szorgalmas munkássága: pedagógiai működése is érdekes volt s javára vált egy sor fiatal festőknek.

Zemplényi Tivadarról a «Művészet» számos kép reprodukciója kapcsán közölt már tanulmányt, amely festői stílusát jellemezte. Most csak az a fájdalmas feladat vár ránk, hogy e helyen élete s munkálkodása folyását vázoljuk.

Zemplényi Tivadar Eperjesen született. 1864 november 11-én, ahol atyja szobrász-iparral foglalkozott s lehet, hogy úgy a szülei házban látott dolgok, mint Eperjesnek különben is festőien érdekes részletei keltették benne a művészi munkálkodás vágyát. Eperjesen végigjárta a gimnáziumot s aztán a budapesti Mintarajziskolába iratkozott be, ahol két éven át Székely Bertalan és Lotz Károly voltak a

tanárai. De csakhamar kivitte a vágy Münchenbe, amelynek Akadémiájába 1886-ban lépett be. Itt előbb Hackl, később Löfftz voltak a tanárai. Mindkettőnek hatása jó ideig meglátszott művészetén: tőlük vett példát a szorgalmas, legbehatóbb természetanulmányra, amelytől később sem tágitott. Egészen neki való iskola volt ez, hamar fejlődött benne a készsége s már 1888-ban két férfi-akt rajzát megvette az Akadémia, egy évvel utóbb pedig egy öreg asszonyt ábrázoló festményét vásárolta meg ugyan ez az intézet. Ez sokkal többet jelentett Zemplényinek az egyszerű iskolai kitüntetésnél. Anyagi támogatás számba is ment, mert ez idő szerint — szegény családból származván — sok és nehéz küzdelmet kellett vívnia a nélkülözéssel. Sebbnél-sebb bizonyítványokat kapott az Akadémiától, évről-évre megismételte a magyar kultuszkormánytól ösztöndíjért való folyamodását: mind hiába. Nehéz anyagi gondjain olykor német tanárai enyhítettek valamelyest s e sorok írója azt is

HALMI ARTÚR

MAJLÁTH ZENKE
GRÓFNŐ

tudja, hogy ily esetekben maga a tanár vitte Zemplényinek valamely festett tanulmányát egy műkereskedőhöz, hogy jeles tanítványa számára a legegyszerűbb megélhetésre szükséges pár márkát megszerezze. A budapesti állandó mel-lőzés sokszorosan deprimálta s elkeserítette, szorgalmát azonban nem törte meg. Ez való-ban mintaszerű volt s meg is lett az eredménye. Már 1889-ben kiállította Budapesten első, Templomban c. képét (a király tulajdona). Ebben igen gondos természetmegfigyelésen kívül még Häckl, Löfftz és Leibl hatása is érezhető volt. Löfftz hatása alatt festette meg 1890 Krisztus holtteste c. képét, ezen is eminens festői hatásokat keresett. Sokat hatott rá naturalista törekvéseinek megerősödésében a magyarok ama kis müncheni társasága, amely azon időben Hollósy körül csoportosult, ez volt Zemplényinek mindennapi társasága s a szakadatlan lelkes művészeti viták rá is serken-

tön hatottak, Festése a következő években könnyedebbé, egyszerűbbé vált; az a törekvése, hogy a kép egységét a tónus adja meg s amely háttérbe szorította a szín értékelését, most frissebb előadásnak engedett. Nehezen folyván az életküzdelem, Budapestre főképp oly képeket küldött, amelyek legalább tárgyuk-nál fogva könnyebben voltak eladhatók. Így került itt kiállításra egy sor életképe pl. az Altatódal (1894, a Ráth-díj nyertese), a Szegény asszony otthona (1895, a Műbarátok ösztön-díjának nyertese). Javára vált egy olaszországi út is, Nápolyt, Rómát, Firenzét nézte meg, Róma környékén több képet is festett (Tivoli vidéke, Fadrusz János birtokába jutott). Más életképei, amelyek motivumai Magyarországból valók, a Pihenő, a Kánikulában, Tyras, Ezer-mester, Érdekes vendég (Szépművészeti Múzeum). A millenium táján, amikor a kormány legtöbb festőnkkel nagyméretű történeti képeket feste-

RIPPL RÓNAI
JÓZSEF

LEÁNYFEJ
(ZORKA)

tett. Zemplényi is nekifogott egy efajta kompozícióhoz (A megvakított Vazul szent István előtt), de e neki nem való tárgykörhöz azóta sem tért vissza. A valóság volt az ő festői világa, ezt aknáztá ki s továbbra is a templom s a beléje, köréje seregülő szegény nép érdekelte leginkább akár csak legelső kiállított képén. Talán nem véletlen, hogy éppen egy híres búcsújáróhelyen, Besnyőn, szeretett leginkább nyaralni. Az ott látott, átélt dolgok adtak motívumot néhány kiváló művéhez. Ilyen például a Templom előtt (1899) a Zarándoknő (1900, Röck Szilárd jutalom), a Virasszatok és imádkozatok című (1900 állami aranyérem), a Nagypéntek (1904) stb. Művészetét ekkor már szívesen látták, elismerték, 1903-ban tanárává nevezték ki a Mintarajziskolának, 1908-ban pedig egy sor művéből gyűjteményes kiállítást rendezett a Könyves Kálmán művészeti szalon. Szorgalmas munkálkodását még két kitüntetéssel honorálták: 1905. a párisi művészeti Sa-

lonban mention honorablet kapott, 1911-ben pedig a Nemzeti Szalón nagy aranyérmét. A Szépművészeti Múzeumba a már említetten kívül két képe került: a Búcsúcsok érkezése és a Leányprofil című, a főváros megszerezte Dalmát halászsok és Tehenek c. festményeit.

Mind e képek egyazon festési stílus folyamatos láncát adják: Zemplényi természetadta makacs szívóssága kérlelhetetlenül megmaradt azon az úton, amelyet a maga számára valónak ismert fel s ebből a legkevésbé sem zökentették ki a minduntalan felmerült, Párisból ide plántált irányok és stílus-fogások. Ezeket mélyen megvetette s csak egy tekintélyt ismert el: a természetet. Ezen az alapon dolgozott munkás élete legvégéig.

E nyáron megbetegedett s operációnak kellett magát alávetnie. Augusztus 22-én váltotta meg a halál szenvedéseitől. 25-ikén temették a Szépművészeti Múzeum csarnokából a kerepesi temetőbe.

KOMÁROMI KACZ ENDRE

TEMPORA MUTANTUR

HOLLÓ BARNABÁS

Az élő-halottak szomorú sorsától váltotta meg a halál november 2-án Holló Barnabást. Egy év óta mint gyógyíthatatlan elmebeteg sínylődött egy szanatóriumban, nagyszámú feladatai, megkezdett munkái s családja köréből kiragadva. Széles körben becsült szobrász volt, sokféle feladat: emléktábla-domborművek, monumentális szobrok, képmás, művészi kút jutott műhelyében megoldásra. Hirtelenül támadt idegbaja miatt tavaly májusban, alig ötvenéves korában egyszerre vége szakadt szorgalmas munkálkodásának. Művészeink november 4-én meghatottan kísérték utolsó útjára a kerepesi temetőbe bajtársukat, akit ugyanaz a megdöbbentő tragédia vitt sírba, amely kioltotta Paál László, Munkácsy, Szárnovszky életét.

Farmosi Holló Barnabás Gömörmegyében született, Alsóhangonyban 1866 május 16-ikán. Budapesten kezdte tanulmányait, az Iparművészeti Iskolában és Stróbl Alajos vezetése mellett képezte magát tovább a Mintarajziskolában 1889—1892. Már mint növendék a Műcsarnok kiállítói közt szerepelt: 1890 «Szarvas»

című szobrával szerepelt először a nyilvánosság előtt. Azután hónapokat töltött Rómában Tóth Lászlóval és Zemplényivel, akik azóta szintén örök álmukat alusszák. Első kiállított művében a szenvedélyes vadász kedvenc tárgya került mintázásra, későbbi műveiben is örömmel nyúlt állat-motivumokhoz, így az 1894. kiállított «Honvédhuszár» c. művön különösen a ló mintázását dicsérték. Csakhamar azonban egészen más természetű feladatokra kapott megrendelést. Ilyen volt a Magyar Tudományos Akademiának Széchenyi által történt alapítását megőrkítő nagy dombormű, amelyet az Akadémia palotájának egyik utcai homlokzatán helyeztek el s amely egy csapásra országosan ismertté tette nevét, úgy hogy az Akadémia ugyancsak nála rendelte meg palotájának lépcsőháza számára azt a fehér márvány domborművet, amely Erzsébet királynét ábrázolja Deák Ferenc ravatalánál. Ezt 1914-ben leplezték le nagy-ünnepélyesen. Egy harmadik, stílusban e kettővel rokon nagy domborműves emléktáblája azt a jelenetet mutatja, amint Wesselényi önfeláldozó vakmerőséggel megmenti a pesti árvíz által veszedelembé sodort polgárokat. Ezt

KNOPP IMRE

BIEDERMEYER-SZOBA

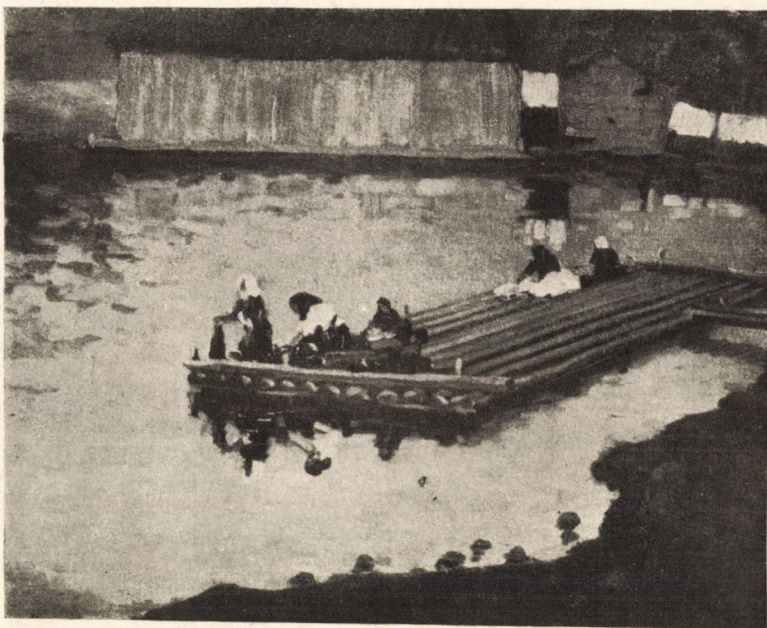
A NAGY ARANYÉREM
NYERTESE

a Ferenciek templomának oldalhomlokzatán helyezték el s 1905-ben leplezték le.

Hírneve e művek révén immár meg volt alapozva s csakugyan egyre-másra kapta is a megrendeléseket. Az első monumentális emlékszobor, amelyet ronde-bosse-ban mintázott, szülőmegyéje székvárosa, Rimaszombat számára készült s Tompa Mihálynak emlékéért (bronz) örökíti meg. Ezt 1902. leplezték le, ugyanebben az évben Holló második díjat kapott a Millacher-féle kútpályázaton s harmadikat a Vörösmarty-szobor pályázatán. Négy évvel utóbb Milanóban, a nemzetközi iparművészeti kiállításon aranyérmeket kapott kisplasztikai munkáira, amelyek kevéssel e kitüntetés előtt a kiállítás magyar pavillonját elhamvasztó tűzvésznek estek áldozatul. Bocskayt kétszer is megmintázta; az egyiket a budapesti Körönd számára, ez a Ferenc József király költségén megrendelt tíz ú. n. «királyszobrok» egyike, a másikat Hajduböszörményben leplezték le 1907-ben. Különböző természetű munkák közepette serényen résztvevett az 1908—09-ben lejárt nagy szoborpályázaton is. A budapesti

Kossuth-szoborén harmadik, a kassai Rákóczi-síremlékén első díjat kapott. Ez az utóbbi mű, amely temérdek gondot, vesződséget okozott neki s amelynek története tipikus szoborpályázat-történet, munkaereje megszakadásáig behatóan foglalkoztatta. 1910-ben leplezték le Lozoncon Kossuth-szobrát, ugyanebben az évben mintázta meg Mikszáth Kálmán képmását s dolgozott serényen Körösi Csoma Sándor szobrán, amelynek bronz-párját a Tudományos Akadémia Kalkuttába küldte az Asiatic Society of Bengal tudós-társaságnak, hogy nagy hazánkfia emlékéért a többi ázsiai kutatók emlékművei sorában helyezze el. A következő évben újabb megrendelést kapott, egy másik nagy tudósunknak, Greguss Ágostnak, a kiváló esztétikusnak budapesti szobrát kellett elkészítenie. Végül a Lajos-kutat, amelynek pályázatán díjat nyert, befejezte s felállította a Corvin-téren.

Dekoratív szobrokat is készített, még pedig egész sort az új országháza számára, Thököly-emléket Késmárk városa, Mátyás-szobrot Sajógömör, egy Betlehemet a lipótvárosi Szt. István-templom számára. Egy feszülete a Zichy grófok

KATÓ KÁLMÁN

MOSÓNŐK

családi sírboltját díszíti. Már említett képmásain kívül megmintázta még József Ferenc kir. herceg és Zichy Aladárné grófné mellszobrát is. Genre-szobrai, kisplasztikai művei közül megemlíthjük a «Csata előtt» és a «Tépett zászló» címűeket.

Egyik legutolsó műve Sz. László szobra volt, amelyet a budapesti piaristák új rendháza számára mintázott. Ennek mintája már kész volt, midőn tavaly május első felében hirtelenül támadt elmezavarában darabokra törte. Ugyanez a sors érte a műtermében öntésre kikészített Rákóczi-lovasszobrot is, amelyet pedig szíve egész melegeivel szeretett s művészi munkássága koronájának tekintett. Ezzel hirtelenül lezárul szorgalmas munkálkodása. Műhelyéből, ahol derűs kedvvel, feszülő erővel oly sok művet alkotott, el kellett vinni az élő-halottak szomorú házába. E szenvedésektől váltotta meg a halál.

Rokonszenves, kedélyes, derült világnézetű a jó társaságot örömmel kereső, derék magyar embernek ösmerték barátai s szeretettel és kegyelettel őrzik meg emlékét.

REISZMANN MIKSA KÁROLY, egy teljes elvonultságban élt festőművésznünk halt meg ez

év május 11-ikén Budapesten. Reiszmann Miksa külföldről szakadt hozzánk (szül. 1856. Neustadtban, Thüringiában) s művészi tanulmányait is külföldön végezte. Előbb Berlinben tanult az iparművészeti iskolán Max Kochnál, aztán a bécsi akademiát látogatta, végül Münchenben Anton Braithnál és Langenál tanult. Művészetére elhatározó befolyással volt egy keleti útja, az ott szerzett motívumokat aztán élte végéig, csöndes visszavonultságban dolgozta fel, bár közben egyéb fajta tájképeket is festett, ilyen például a «Dachstein» című vízfestmény, amelyet 1893. állított ki a Múcsarnokban. Rendkívüli pietással, ma már szokatlan gonddal s a klasszicizáló tájképfestőkre emlékeztető gyengésséggel rajzolta, festette képeit, amelyek, az első tekintetre igényteleneknek hatván, nem is kellették fel a közönség figyelmét, holott a nyolcvanas évek óta nem is ritkán szerepelt kiállításainkon. Hosszú szenvedés után hunyt el, május 13-án helyezték örök pihenőre.

HOROVITZ LIPÓT. Élemedett korban, hosszú munkásság után halt meg november 16-ikán Bécsben Horovitz Lipót. Munkálkodását laza szálak kapcsolták művészetünkhöz, amelyre azért sem lehetett kiadós hatással, mert csak-

BR. MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ

TÉL GALICIÁBAN (1916.)

nem állandóan külföldön, főképpen Varsóban és Bécsben élt. Tárlatainkra mégis küldött olykor néhány képet, amelyeknek mindig meleg fogadtatásban volt részük.

Halála hírért lapunk zártakor vettük, azért csak rövidre fogott életrajzát adhatjuk.

Horovitz Lipót Rozgonyban született, Kassa közelében, a lexikális források szerint 1839-ben, a Kassa városi 1859-i katonai állítási lajstrom bejegyzései szerint 1838 január 11-ikén. Atyja borkereskedő volt s fiát orvossá vagy ügyvéddé szeretne volna képeztetni. E helyett a fiatal ember Bécsben a képzőművészeti akadémiára iratkozott, ahol 1853 és 1860 közt szorgalmasan tanult. Már növendék korában (1858.) mint kiállító szerepelt, tanulmányfejeket küldvén a St. Anna Akadémia tárlatára. Azután Berlinen, Drezdán, Münchenen át Párisba került s mintegy nyolc évi ott tartózkodás után 1868. Varsóban telepedett le. Hosszú lengyelországi tartózkodási idején festette életképeinek javát, ezek sorába tartozik: Jeruzsálem pusztulásának

emléknapja, Lengyei-zsidó tanító, Kis kacér, Szakácskodó képiró, Ártatlan háború, Elsőszülött. Fontosabb volt rá nézve, hogy mint arcképfestő általános becsülésben volt része. lengyel és orosz előkelőségek festették le magukat vele s valóban ez a terület az, amelyen legszebb sikereit aratta. Egy ily arcképsorozattal, amelyet 1885-ben Varsóból küldött a budapesti országos kiállításra (Sapieha hgnő, Majovszky ügyvéd, Rzyszczewska grófnő) megkapta a nagy díszoklevelet. Budapesti időzése alatt 1887-ben megfestette Arany János arcképét, 1890-ben Pulszky Ferencét (Szépművészeti Múzeum), azután Bécsben telepedett le, ahol szintén nagyrabecsülték arcképeit. A millenniumi kiállításon tíz festményből álló gyűjteményei vett részt, ezek egyikére, egy női képmásra, megkapta az állami aranyérmét. A király a III. osztályú vaskoronarenddel, 1899-ben pedig a Pro litteris et artibus kitüntetésével ismerte el derekasságát. Azonkívül tanári címet is kapott. Fia és lánya szintén festő.

KOSZKOL JENŐ

KERTI SZOBA

A MŰCSARNOKBÓL *

A TÁRSULAT KÖZGYŰLÉSE. A Képzőművészeti Társulat április 30-ikán, Forster Gyula báró alelnök elnöklésével tartotta meg LVI. évi közgyűlését a Szépművészeti Múzeumban, amelyen a művész és laikus tagok igen sokan vettek részt. A közgyűlést az elnök nagyszabású beszéddel nyitotta meg, s legelsőbben kegyelettel emlékezett meg a magyar művészet legelső pártfogójáról, az elhunyt I. Ferenc József királyról, akinek nagy emlékét a közgyűlés jegyzőkönyvében megörökítette.

Beszédét így fejezte be:

«A magyar művészet pártfogását kértük választmányunk üléséből ifjú királyunk Ő Felségétől. Kértük, hogy fogadja azt dicső elődjétől örökül szívének szeretetében és Ő Felsége leg-

kegyelmesebben biztosította választmányunkat, hogy a magyar művészet iránt mindig meleg érdeklődéssel fog viseltetni.

A király kegyes ígérete kell, hogy minden művésznök és a művészetnek minden hívét örömmel töltse el; mert biztatás arra, hogy a nagy harc után, királyunkkal az élén milliányi kéz, agy és szív siet majd kulturánk kincsesházát erőre és hatalmasra kiépíteni, melyben az egész világ minden művelt népe gyönyörűséggel nézze istenáldotta tehetségu művészeink alkotásait. És bizva bizunk abban, hogy már nemsokára szerte egész Európában a keményszívű harcosokból a kultúra nagyszívű munkásai lesznek és a békének az országot újra építő óriási munkájában, melyből a tudomány, az irodalom és a művészet oroszlanrészt kérnek, fiatal királyunk meg fog győződni arról, hogy miként a titáni küzdelemben megállta helyét, úgy a világra szóló alkotómunkában is megállja helyét a magyar nemzet.

* A rovatot Lesskó János, a titkárság vezetésével megbízott h. titkár állította össze.

ORBÁN ANTAL

BAJTÁRSOK
(KATONAI SÍREMLÉK)

Ez a jövő gyönyörű képe, de addig amíg majd a béke aranyszálai keresztülkasul fogják fenni a földet, hőseink, vitézeink megdönthetetlen sziklafalakként állnak országunk körül és nekünk a falak között sokszorozott energiával kell hozzálátni a jövő megalapozásához. Fokozott erővel kell dolgoznunk, egészen bele kell mélyednünk a munkába, hogy a tengernyi szenvedésből Anteusként kerüljön ki az új, dicső, nagy Magyarország!

Isten tartsa, áldja a nemzetet és a királyt és Isten áldása legyen a magyar művészetén!»

Evvel a meleg óhajással nyitotta meg a közgyűlést, amely IV. Károly király trónralépte óta az első volt, s ezért a közgyűlés a társulat nevében hódoló táviratot intézett a királyhoz és

sürgönyileg üdvözölte József főherceget a társulat védőjét.

A király a kultuszminiszter útján Forster báró előtt fejezte ki köszönetét a társulatnak és ugyanő előtte tolmácsolta köszönetét József főherceg.

Az elnöki megnyitó után a közgyűlés egyhangú lelkesedéssel a társulat örökös tiszteleti tagjává választotta Andrássy Gyula gróf elnököt és Forster Gyula báró alelnököt.

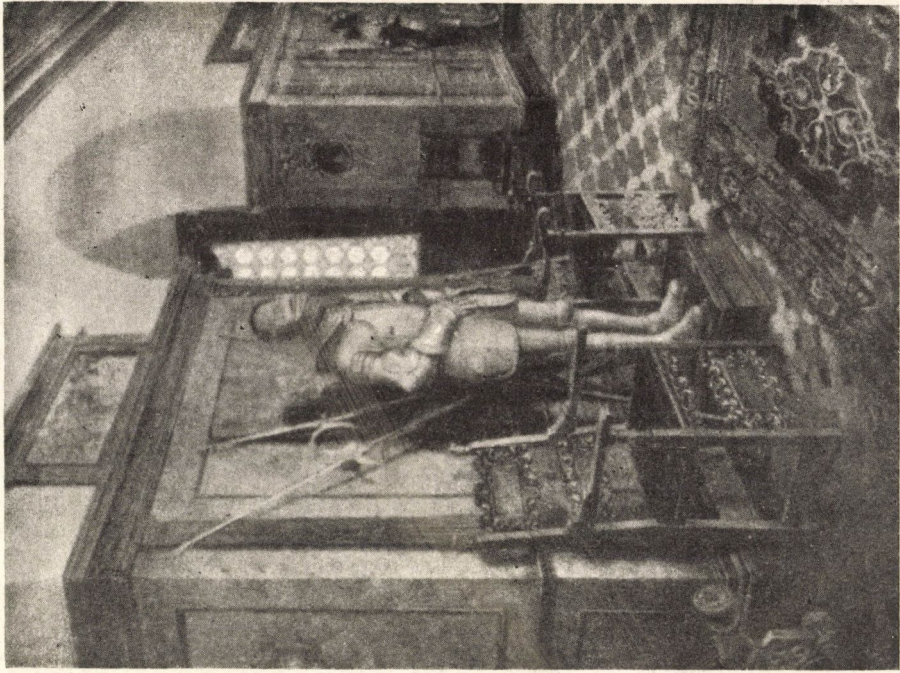
Az idén immár 11-ik esztendeje annak, hogy Andrássy Gyula gróf, felejthetetlen emlékü fivére utódként, a társulat elnöki székét elfoglalta és így nagynevű atyja örökébe lépett, aki a társulat első elnöke volt.

Andrássy Gyula gróf az elnöki székbe magával hozta atyjának és fivérének azt a hit-

RALLÓ EDE

FÉRFI ARCKÉP

BRUCK MIKSA

A LOVAGTEREM

Dénesné és leánya, Zawadowsky Alfréd kir. közigazg. bíró családja, Kelety Gábor főiskolai tanár és családja, Palmer Kálmán főrendiházi elnöki tanácsos és családja, Hanzsly Gyula tanár, Kelety Károly, özv. Hegedüs Sándorné, Navratil Imre dr. udv. tanácsos és felesége, Hegedüs Loránt orsz. képviselő és családja, dr. Navratil Dezsóné, ifj. Hegedüs Sándor író és Eleméry Ákos tüzérhadnagy.

Az ünnepélyt a Szózat nyitotta meg, melyet Roubal Vilmos karigazgató vezetésével az opera férfikara énekelt s az emléket Bosznay István festőművész, főiskolai tanár az alábbi beszéddel avatta fel:

«Kelety Gusztáv, a te síremlékedet felavatni jöttünk most ide, volt tanítványaid, tisztelőid, tanártársaid. Eljöttünk, hogy emlékezzünk rólad, ki már életedben emléket állítottál magadnak, ércnél becsesebbet. Mert a nemes emberek emléke él, becsülésben nőttön nő, az idő finom pora be nem lepheti, a feledés el nem homályosíthatja.

Elköltözött barátunk, nagy művész voltál, művészi oktatásunkat a messze jövőbe tekintve, te alapoztad meg. A magad művészetét sokszor háttérbe szorítva, másokért dolgoztál. Mások művészetét becsületesen, magas szempontból, finom érzéssel és megértéssel méltányoltad s míg mások a művészet országútján tovább haladtak, te félreálltál, hogy a kötelesség kevésbé művészi, de magyar nemzeti szempontból nagyon fontos munkáját elvégezzed. Műveidben élni fogsz s mint a poéta mondja: «eszmévé finomulsz». Míg a rög köt bennünket, a lelket sokszor megbénítja a test, küzdünk, sebet oszunk és kapunk, félreismernek, üldöznek, a test elmúltával mindez elmarad, a lélekész eszme úrrá lesz, mert halhatatlan. A te utaid sem voltak simák, törekvéseidet nem mindig koronázta elismerés. Megbántás és gáncs is ért, még se törtél meg, hanem dolgoztál, mint művész, mint aesthetikus, mint a művészi oktatás egyik főirányítója s mint jó ember, segítve a fiatal törekvőkön.

Színekben pompázó erdeink fáradhatatlan vándora, göcöllői árnyas tölgyesek rejtett szépségeinek poétája, mély érzésű nagy művész, sok-

MEDGYESSY FERENC

FIATAL ANYA

szor lested a természet szíve dobbanását, most már ölen nyugoszol, megpihentél, megbékültél, nem zavarunk, de ime, itt vagyunk emléked körül, melyet sírodra állít a kegyelet.

Itt, melletted, e néma sírokon még most is virágok nyílnak, ez emlékkövek fölött fák lombjai suhognak lágyan, színes levelek hullnak le halk zizegéssel lassan-lassan s az elmulás fájalmát érezzük.

De él a természet lelke, mely téged is ihlett, az az egyetemes lélek, mely folyton teremti és újíttja a világot! Semmi sem hal meg, csak átváltozik, pihen egy darabig és készü-

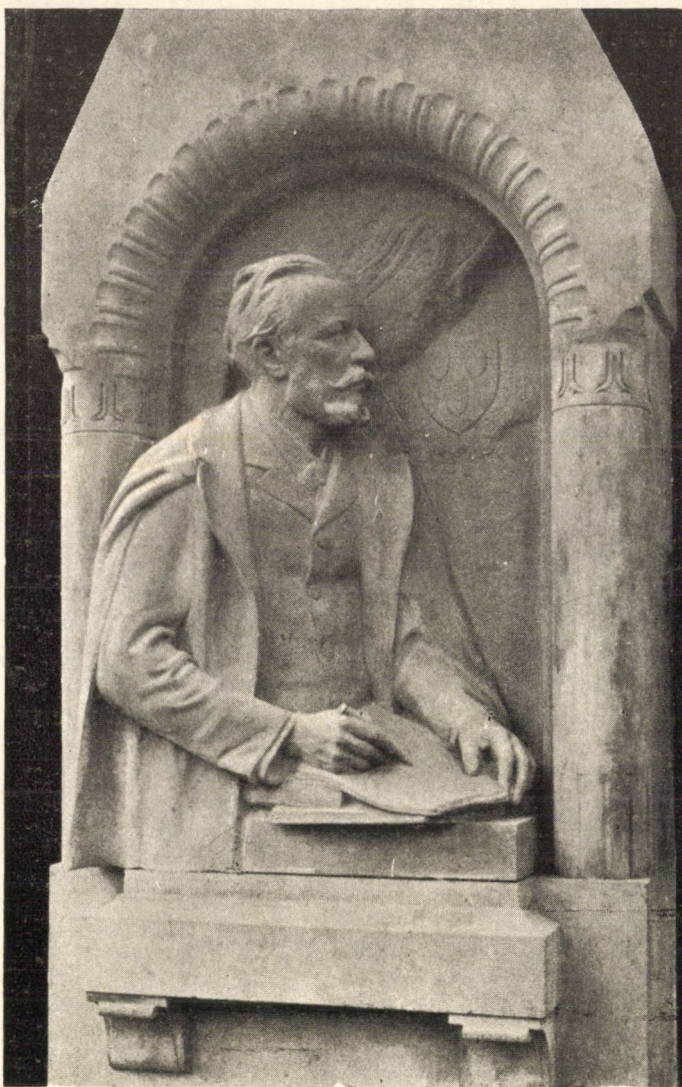
új kikeletre. Te sem haltál meg, hisz itt vagy a szívünkben! Álmodjál csendesesen! Szellemed él munkáidban, él és hat az intézményekben, melyeket alkottál. Él és dolgozik, ihlet és munkára serkent minket is. A Képzőművészeti Főiskola koszorúját helyezem sírodra el nem múló tiszteletünk és szeretetünk jeléül.

Eltávozott harcos, békesség legyen veled!»

A székesfőváros koszorúját Wildner Ödön tanácsnok, a Magyar Tudományos Akadémiáét Ilosvay Lajos dr. másodeinök, a Képzőművészeti Tanácsét dr. Huszka Jenő, a Képzőművészeti Társulatét Jendrassik Jenő h. igazgató, a Kísfaludy Társaságét Császár Elemér dr., a

Képzőművészek Egyesületét Balló Ede elnök, az Iparművészeti Társulatét Alpár Ignác alelnök, az Iparművészeti Iskoláét Groh Lajos igazgató, a Képzőművészeti Főiskola ifjúságáét Réfi-Kádi János és utolsónak a Rajztanárok és Rajztanítók egyesületét Hochrein Lajos tette le a sírra egy-egy kegyeletes mondat kíséretében. Elküldötte koszorúját a sírra Eötvös Loránt báró volt kultuszminiszter is, akinek minisztersége alatt Kelety Gusztáv egyik legelső és legkiválóbb munkatársa volt. Az ünnepély a Himnusszal ért véget.

A történeti hűség kedvéért közöljük, hogy az emlékre szükséges költségeket a Rajztanárok és Rajztanítók Egyesülete a Képzőművészeti Főiskolával együttesen gyűjtötte és azt Strobl Alajos a nagy mester iránti tiszteletéből és kegyeletéből teljesen ingyen készítette. A felavató ünnepélyt Kovács Géza főiskolai tanár és a Múcsarnok h. titkára, Lesskó János rendezte.

KELETY GUSZTÁV SIREMLÉKE

STROBL ALAJOS MŰVE

LEJÁRÓ PÁLYÁZATOK

1917 december 31-én lejár a Kassa város szabályozó tervére hirdetett pályázat. Díjak: 3500, 2500 és 1000 K.

1918 január 5. lejár a Magyar Mérnök- és Építész Egyletnek diadalkapu tervére hirdetett pályázata. Díj: aranyérem és 1200 K.

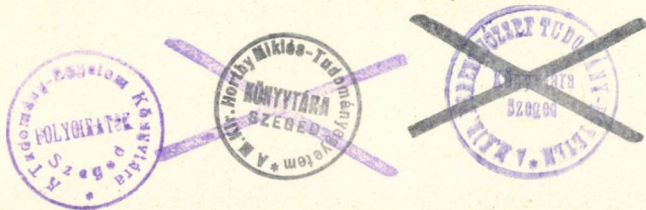
1918 január 31. lejár Halmos Izornak ex libris-rajzra hirdetett pályázata. 1. díj 300 K, 2. díj 200 K, 3. díj 100 K. A díjjal jutalmazott mű a szerző tulajdona marad. A jelíes művek az Ország Világ szerkesztőségébe küldhetők (V. Hold-utca 7.), ahol a feltetelek is megtudhatók.

Felelős szerkesztő: LYKA KÁROLY

Kiadótulajdonos: SINGER és WOLFNER
Budapest, Andrásy-ut 16.

Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaság
nyomása. Budapesten.

A Művészet kliséit Wolfner M. fotocinkografiai műintézete készíti Budapesten, VIII., Hunyadi-utca 32

F/1923/24-46.

Petrol Egger

Egy üveg ára 4 K 20 fill.

Petrol Egger

A hajhullás leggyakoribb oka a fejbőr korpázása. A korpaképződését kell tehát megakadályozni. – A kinek pedig már korpás a fejbőre, alaposan kell azt tőle megtisztítani. – Mindkét célra a legjobbnak bizonyult szer a

– Aki ezt a hajszeszt rendszeresen használja, annak sose lesz korpás a fejbőre és nem fog hullni a haja. – Készíti Dr. Egger Leó és Egger J. gyógyszerészeti és vegyészeti cikkek gyára Budapest, VI., Révay-utca 12. szám.

Császári és királyi udvari szállító, O csász. és apost. kir. felsége kamarai szállítója

BRACHFELD F.

BUDAPEST V, DOROTTYA-U. 1., GIZELLA-TÉR SARKÁN

FÉRFI-DIVAT ÉS SZABÓSÁG

SAJÁT KÉSZÍTMÉNYŰ FEHÉRNEMŰEK

ŐSZI ÉS TÉLI IDÉNYRE

vadászok, hadbavonultak részére elsőrendű felszere-
 : : lési cikkek legnagyobb választékban kaphatók : :

WESZELY ISTVÁN

sport-, utazási- és acélárak raktárában
BUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 9. SZ.

Vízhatlan felöltők, dániai «Lavala»-védjegyű bőr-
ruhák, teveszőr- és gyapju alsóruházat, swaeterek,
meleg keztyűk, sapkák, takarók stb. Elpusztíthatatlan
«Fibre» kézibőröndök, bőr utitáskák, mosdóberen-
dezések, étkezőkosarak, Thermos-kulacsok stb. stb.
J. A. Henckels sollingeni acélgyártmányainak fő-
raktára. Borotválkozó eszközök, zsebkések, ollók,
legjobb minőségben. Női sportkalap ujdonságok!

Legújabb szépirodalmi könyvek

	Ara korona
Herczeg Ferenc: Árva László király Szomorujáték 4 felv. 3. kiad.	3.50
Herczeg Ferenc: Az arany hegedű. 4. kiad.	5.50
Surányi Miklós: A szent hegy. Reg.	6.50
Bónyi Adorján: Holnap. Regény	4.50
Mikszáth Almanach 1918. évre. Szerk.	
Herczeg Ferenc. Kötve	3.40
Csathó Kálmán: Most kél a nap. Reg.	6.50
Lőrinczy György: A kék ember. Elb.	4.50
Farkas Pál: Egy körorvos naplója. 3. ki- adás	4.50
Balla Ignác: Az ő keze. 3. kiad.	4.50
Arcibasev: Féltékenység. Dráma 5 felv.	2.80

Singer és Wolfner kiadásai

Budapest VI., Andrásy-ut 16.

MILLIÓK KÖNYVE egy szá-
mának ára 40 FILLÉR.

KAPHATÓ MINDENÜTT!

RÁKOS MANÓ SZOBRÁSZ

Telefon 75-60.

Készít:
mindennemű kő,
műkő, gipsz, Ra-
bitz, stukkatur és
múmvány-
munkákat. Ajánl
mint különleges-
séget: stukko-
mennyezeteket.
Budapesten, VII;
Bálint-utca 5. sz.
Aréna-út és
Thököly-út mellett.

Koronás regények

Megjelenik minden hónapban egyszer.
Egy-egy több kötetes regényből álló
füzet ára 1 KORONA.

Eddig megjelentek.

1. szám: Herczeg Ferenc «Simon Zsuzsa»
2. « Ohnet: A vasgyáros
3. « Szomaházy Istv.: Páratlan szerdák
4. « Gunther: A texasi nábob.

Előfizetési ár: félévre (6 regény) ... 6.- K
egész évre (12 regény) 12.- »

KORONÁS REGÉNYEK kiadóhatala
Bpest VI., Andrásy-ut 16.